

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
Факультет хореографічного мистецтва

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «Магістр»
зі спеціальності 024 «Хореографія»

на тему: «**Сучасний хореографічний погляд на тему національної Єдності українців**»

Структура кваліфікаційної роботи:

- теоретична частина творчого проєкту
- творчий проєкт – хореографічна сюїта «**Україна – єдина!**»

виконавець: здобувач вищої освіти
рівня магістр
заочної форми навчання
Ковтун Поліна

керівник кваліфікаційної роботи:
кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри сучасної та бальної хореографії
Шабаліна Олена Миколаївна

Харків – 2023 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....3

РОЗДІЛ I. МАТЕРІАЛИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ СЮЇТИ.....5

1.1. Історико-етнографічні витоки українського етносу.....5

1.2. Аналіз української народної танцювальної культури.....12

1.3. Регіональні особливості танцювального мистецтва України.....19

РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ХОРЕОГРАФІЧНИХ АНАЛОГІВ ТА ПРОТОТИПІВ ТВОРЧОГО ПРОЕКТУ.....30

2.1. Танцювальні композиції П.П. Вірського як зразок наслідування для хореографів.....30

2.2. Аналіз танцювального номеру схожого за змістом та драматургією...33

ТВОРЧИЙ ПРОЄКТ

РОЗДІЛ I. КОМПОЗИЦІЙНИЙ ПЛАН ХОРЕОГРАФІЧНОЇ СЮЇТИ.....35

1.1. Основні характеристики хореографічної сюїти.....35

1.2. Дійові особи та їх коротка характеристика.....35

1.3. Драматургія.....36

1.4. Аналіз музичного матеріалу.....37

1.5. Опис та зображення костюмів.....38

РОЗДІЛ II. ПОСТАНОВЧИЙ ПЛАН ХОРЕОГРАФІЧНОЇ

СЮЇТИ.....	40
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	78
ДОДАТКИ.....	83

ВСТУП

Актуальність теми. За роки незалежності України все актуальнішим стає питання самоідентифікації української нації, виховання національних почуттів, патріотизму, волелюбності, чіткого усвідомлення приналежності до великої родини українців. Все частіше ми звертаємось до коріння наших предків, які залишили по собі дорогоцінну спадщину: землю, природу, побут, культуру, традиції і звичаї. Саме завдяки цим скарбам ми з гордістю називаємо себе українцями. Особливо зараз у період війни.

Збереження національної культури є одним з провідних завдань суспільства. Саме в цьому вбачається майбутнє країни. Культура і мистецтво не є архаїчним, вони знаходяться в постійному розвитку, але в підґрунті знаходяться саме народні джерела: пісенні, танцювальні, літературні.

Українська народна танцювальна культура дуже унікальна, яскрава, зворушлива, неповторна. На її становлення та розвиток вплинули побут, географічне положення, кліматичні умови, результати праці, регіональні та локальні особливості культури, релігійні вірування та інше. В скарбниці української народної хореографії маємо неповторні приклади гопаків, козачків, коломийок, польок, кадрилией та багато інших танців, що відрізняються характерними національними ознаки.

Одним з принципових питань залишається проблема національного виховання молоді. Мусимо зазначити, що українська народно-сценічна хореографія є одним з чинників впливу на естетичне та патріотичне виховання особистості. Саме тому при виборі теми магістерської роботи виникло рішення підняти значимість українського народного танцю на вищий щабель і вкотре довести красу танцювальної культури і щирість душі наших співвітчизників.

Мета дослідження – створення хореографічної сюїти, в якій відтворено багатогранність і красу українського народно-сценічного танцю.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- дослідити історичні витoki розвитку української культури;
- проаналізувати народну танцювальну культуру України;
- визначити регіональні особливості українського танцювального мистецтва;
- виконати розбір робіт зі схожими характеристиками;
- розкрити ідейно-тематичне та композиційне рішення постановки.

Об'єкт дослідження—національна єдність та братерство українців

Предмет дослідження—самоідентифікація українського народу за допомогою популяризації та збереження танцювальної творчості

Матеріал дослідження - книги, наукові статті, практичні посібники, відеоматеріали.

Практичне значення роботи. Хореографічна сюїта «Україна – єдина!» може бути використана в репертуарі аматорських хореографічних колективів та демонструватися на сценічних майданчиках різного типу.

Структура роботи: складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків. Загальний обсяг роботи становить 79 арк., в тому числі: список використаних джерел (41 бібліографічних записів).

РОЗДІЛ I. МАТЕРІАЛИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ СЮЇТИ

1.1. Історико-етнографічні витоки українського етносу

Культура кожної країни, кожного народу, кожної нації є унікальною і неповторною та входить до світової культурної скарбниці. На формування культури впливає велика кількість різноманітних чинників, таких як історичний шлях народу, взаємовплив культур сусідніх країн, що межують між собою, соціальні, економічні, побутові, екологічні умови та багато іншого. При цьому національна культура розглядається як цілісна система, що включає в себе фольклорно-етнографічні аспекти, які сформувалися протягом віків серед різних верств населення під час довгого історичного шляху. Слід зазначити, що кожний народ має свою оригінальну культуру, через яку створює своєрідний, тільки йому властивий образ.

Народ (грецькою – етнос) – це історична спільність людей, яка склалася на певній території та володіє стабільними особливостями мови, культури і психічного складу, а також усвідомленням своєї єдності і відмінності від інших [43].

Слова «народ», «етнос» «нація» часто вживаються як синоніми. Всі ці слова використовуються для характеристики складу того, що прийнято іменувати народонаселенням або просто населенням суспільства.

В історичній, етнологічній (етнографічній, соціально-антропологічній), соціологічній та філософській літературі слово «суспільство» має щонайменше п'ять основних значень.

Перше з цих значень – конкретне окреме суспільство, яке являє собою відносно самостійну одиницю історичного розвитку. Кожне таке суспільство локалізовано у часі та просторі: воно займає визначену територію, воно обов'язково колись виникло, а багато з тих, які народилися у свій час

подібні суспільства вже зникли, зійшли з історичної арени. Суспільство у такому розумінні можна назвати соціально-історичним організмом; друге значення – просторово обмежена система соціально-історичних організмів; третє значення – усі соціально-історичні організми, які будь-коли існували й існують понині, всі взяті разом складають людське суспільство в цілому; четверте значення – суспільство взагалі, яке не відноситься до будь-яких конкретних форм реального існування; п'яте значення – суспільство загалом визначеного типу (особливо суспільство або тип суспільства)[33].

Найважливішим з усіх п'яти значень слова «суспільство» є перше з названих – поняття конкретного суспільства, соціально-історичного організму.

Соціально-історичні організми можуть бути поділені на типи за різними ознаками, які носять змістовний характер: за соціально-економічним устроєм (рабовласницькі, феодальні суспільства), за домінуючою сферою економіки (аграрні, індустріальні та постіндустріальні суспільства), за політичним режимом (автократичні та демократичні суспільства), за панівними конфесіями (християнські, ісламські, язичницькі країни) тощо.

Окрім поділу на подібного роду типи існує розмежування соціально-історичних організмів на два основних види за ознаками, що стосуються їх форми, а саме – за способом їх внутрішньої організації. Суспільство, засноване за родовим принципом змінюється суспільством з державною організацією, яке базується на територіальному поділу.

Усі конкретні окремі суспільства були пов'язані з тією чи іншою територією, тож соціально-історичні організми названих двох типів відрізнялись зовсім не наявністю чи відсутністю у них територій, а принципами, які були основами їх організації.

Суспільство завжди складається з людей. Воно ніколи не є простою їхньою сукупністю. Люди складають суспільство тому що вони складають визначену систему відносин, які прийнято називати суспільними.

Поняття «народ», як і «суспільство», теж багатозначне. Одне з його значень – нижчі верстви того чи іншого класового суспільства. Саме такий

зміст вкладають у нього, коли говорять, наприклад, про боротьбу народу проти знаті, проти влади. Але крім цього, слово «народ» у застосуванні до класового суспільства вживається ще у двох значеннях.

Одне з них – уся сукупність людей, об'єднаних приналежністю до тієї чи іншої країни. Але серед населення єдиної країни чітко виділяються сукупності людей, як, наприклад, у колишній Югославії – серби, чорногорці, хорвати, словенці, боснійці, македонці. Для визначення кожної з таких спільнот людей також застосовується слово «народ». Точно такими ж спільнотами є англійці, французи, італійці, німці, поляки, українці[33].

Зрозуміло, що у застосуванні до сербів, білорусів, голандців та ін. слово «народ» має інакше значення, ніж у тому випадку, коли говорять про югославські народи. Для вираження саме цього значення, а не будь-якого іншого існують особливі терміни. Ними є слово етнос (грецькою *ethnos* – народ) та словосполучення – етнічна спільнота. Довгий час вважалося, що існує три, послідовно змінившися у процесі історичного розвитку, етнічних спільноти – плем'я, народність, нація, а також, що поняття нація характеризується чотирма основними ознаками – спільність мови, спільність території, спільність економічного життя та спільність психологічного складу, що проявляється у спільності культури.

Найперше, що споріднює усіх членів конкретної етнічної спільноти та водночас відрізняє її від членів таких самих спільнот – мова. У світі існує лише одна етнічна спільнота, члени якої розмовляють польською мовою. Це поляки. Те саме можна сказати про башкірів, фінів та ін.

Але це не стосується англійців, іспанців, німців, французів, португальців, сербів. Мова, відрізняючи англійців від французів, не відокремлює від них американців, англо-канадійців, англо-австралійців. Німецькою говорять не лише німці, але також австрійці та германо-швейцарці. Французькою, окрім французів, говорять валлони, франко-швейцарці та франко-канадійці. Однак різниця не лише між українцями та італійцями, але й між англійцями та американцями, німцями й австрійцями, сербами й хорватами, французами та

валонцями проявляється в культурі. Немає американської мови, але існує американська культура. Немає аргентинської мови, але існує аргентинська культура. Одна мова, але різні культури у сербів і хорватів.

Спільна культура – ось що споріднює всіх англійців, доти, поки вони залишаються англійцями й відрізняє їх від американців, ірландців та інших спільнот людей, які розмовляють англійською мовою. А мовна спільність є найважливішою умовою виникнення і розвитку культурної спільноти та найістотнішим її компонентом[33].

Слово «культура» у повсякденній мові має два визначення. Перше значення цього слова – сукупність продуктів духовної та матеріальної творчості. Друге – це досвід діяльності людей, який має значення для будь-якої конкретної спільноти в цілому). Цей соціальнозначущий досвід закріплюється у словарному фонді, граматиці, структурах та образах мислення, творах словесності (прислів'я, приказки, казках тощо), нормах поведінки та різноманітних матеріальних речах, створених людиною. Ці два поняття культури нерозривно пов'язані, але ніколи повністю не збігаються.

Культура є загальнозначущий досвід. Тому вона завжди є досвідом певних сукупностей людей. Різні людські спільноти жили у різних умовах. Тому в кожній із них складався власний досвід, відмінний від досвіду інших об'єднань. Подібно до того, як людське суспільство в цілому завжди являло собою безліч соціально-історичних організацій, людська культура завжди існувала як багатство різних конкретних культур.

Але етнос не просто культурна спільність. Іноді відмінності у культурі між частинами однієї етнічної спільноти можуть бути не меншими, чим між різними етносами. Наприклад, відмінність у традиційній культурі двох груп українців не менша, ніж їх відмінність від білорусів.

Усвідомлення людьми, які складають певну етнічну спільноту, своєю належністю саме до цієї, а не до будь-якої іншої спільноти, передбачає існування загальної назви етносу – етноніма. У етносу може бути декілька назв, одна з них – самоназва, інші – імена, які надають цьому етносу люди, які належать до

інших народів. Етнічна свідомість неможлива без самоназви. Якщо члени тієї чи іншої культурно-мовної спільноти не володіють етнічною самосвідомістю, то ця група не є етносом[27].

Члени етносу існують не лише у просторі, але й у часі. Етнос може існувати тоді, коли він постійно відтворюється, має свою історію. Одні покоління членів етносу заміщуються іншими, одні члени етносу наслідують іншим. Існування етносу передбачає наслідування. Діти наслідують від батьків не лише тілесну організацію, але й культуру та етнічну самосвідомість.

Свідомість та почуття етнічної належності формується під впливом об'єктивних умов життя людини і, виникнувши, існує вже багато в чому незалежно від його свідомості та волі.

Тож, етнос, або етнічна спільнота – це сукупність людей, які мають загальну культуру, розмовляють однією мовою, мають спільну самоназву і усвідомлюють як свою спільність, так і свою відмінність від членів таких самих людських груп, причому ця спільність найчастіше усвідомлюється як спільність походження [33].

Головною передумовою формування української спільноти були ті об'єднуючі процеси у межах східного слов'янства, які проявилися у створенні земель, їх об'єднань, а потім і держави, що складається з відносно самостійних земель (князівств). Східнослов'янські землі, що розвивалися на території нинішньої України, який би суверенітет вони не захищали, були тісно пов'язані між собою: і духовно, і політично, і економічно, і родинними зв'язками[37].

У процесі розпаду первіснообщинного ладу у східних слов'ян формуються феодальні відносини, виникають племінні союзи (поляни, древліани, білі хорвати, уличі, тиверці тощо), а згодом утворюються ранньофеодальні об'єднання – князівства. У IX ст. Київські та Новгородські князівства об'єднуються в одну державу Київську Русь, яка стала найбільш могутньою у середньовічній Європі.

Умовою, яка визначила формування української спільноти, була

необхідність об'єднаної боротьби зі степовими кочівниками, спільним ворогом, що загрожував Київській Русі та її окремим землям.

Особливістю ранньої етнічної історії українців було те, що вона розвивалася у південно-західних районах (території Київського, Переяславського, Чернігово-Сіверського, Волинського та Галицького князівств). Приблизно у XII-XIII століттях з'явилися перші ознаки української народності, які стосувалися території, мови, культури, господарської діяльності, побуту, традицій. Процес формування української народності здебільшого завершився у XIV-XVI ст. [15].

Довгий період формування української народності ускладнювався агресивною політикою Литви, Польщі, Туреччини, Угорщини, татаро-монгольської навали.

Створення наприкінці XV-XVI ст. Запорізької Січі сприяло посиленню згуртування селян козацтва та міської бідноти в процесі боротьби проти гнобителів, господарському освоєнню низов'я Дніпра та захисту південно-східних кордонів. Величезну роль відіграло козацтво у процесі формування національної свідомості українського народу. Січ була специфічною військово-адміністративною організацією з широким демократичними традиціями самоврядування, особливими рисами культури та побуту[1].

Але Україна це не лише Запорізьке козацтво, це Полісся, Слобожанщина, Буковина та Карпати – формування українського народу відбулося на всій території, незважаючи на соціально-політичні бар'єри та політику іноземних держав, які часом гальмували процес розвитку української народності.

Після воз'єднання Лівобережної та Правобережної України в результаті другого (1793 р.) та третього (1795 р.) поділу Польщі було створено умови, що забезпечили єдність економічного розвитку та етнокультурної консолідації народів України.

Важливу роль у формуванні нації відіграла українська мова, яка почала формуватися ще у XII ст. й розвивалася до XVII ст. Етно-історична культура

українського народу має багато загальнонаціональних рис. У той же час вона зберігає й особливості, що належать до територіального аспекту та до характеру історичного розвитку окремих районів України. Протягом століть в Україні склалися етнографічні групи, які тривалий час зберігали свої особливі відмінності у культурі, мові.

У Західному Поліссі, де в основному живуть українці та білоруси, значна частина українців називає себе поліщуками, а українців, що мешкають південніше – полянами.

Ще більшою різноманітністю вирізняється етнімічна картина на Закарпатті, де структура етнічного та історико-етнографічного підрозділу краю особливо складна. Там серед українського населення простежуються кілька рівнів самосвідомості українців: усвідомлюючи себе українцями, відповідно називаючи себе українцями, залежно від приналежності до етнографічних груп називають себе гуцулами, бойками або лемками, залежно від району проживання – підгірцями чи подолянами.

Схожа ієрархічність самоназв та назв українців склалася і в інших етноконтактних зонах та міжрегіональних прикордоннях України. Вона складає колоритну етнімічну картину, що відображає всю етнічну палітру історії та етнічної самосвідомості українців. Це – буковинці, верховинці, волиняни, галичани, запорожці, козаки, пінчуки, севрюки, слобожанці, степовики, таврійці, черкаси, чорноморці. І всі вони українці[35].

Усі особливості розвитку українського народу постійно наповнювались багатством культури. Національну культуру не можна обмежувати лише межами традиційного, оскільки відбувається постійна взаємодія нового та старого, тобто інновацій і традицій, а поряд з національноспецифічними властивостями існують та розвиваються загальнолюдські, які стають надбанням усіх народів. У формуванні української культури приймали участь усі прошарки суспільства, а також представники усіх народів, які мешкають серед українців [6].

На сучасному етапі розвитку України з'являються нові пам'ятки історії

та культури. Майстри культури використовують сюжети, мотиви, образи народної творчості. Найбільше розкриваються сторінки історичного минулого. Йде процес відродження українських народних промислів, які набули міжнародного визнання.

Подальший підйом авторитету української культури сьогодні залежить від реалізації курсу на затвердження державної незалежності України, на національно-культурне відродження суспільства, його національну самосвідомість.

1.2. Аналіз української народної танцювальної культури

Хореографічне мистецтво дійсно є загальнолюдським, доступним, зрозумілим в будь якій країні світу для будь якої особистості. Воно, як невичерпне джерело, наповнює серця, душі людей яскравими фарбами неповторної краси. А народний танець, що має національне забарвлення, дає можливість пізнати традиційну культуру інших народів, поринути в світ чарівної національної музики в сполученні з хореографічними рухами, зазирнути в сутність життя, побуту, матеріальної та духовної культури нації.

Аналізуючи народні танці України, необхідно відзначити перш за все те, що на їхній розвиток величезний вплив мала українська обрядовість. Велика кількість народних обрядів, звичаїв, святкувань, гулянь – породжували нові традиції, нові танці[10].

Виділяється три основні жанри українських народних танців: хороводи, сюжетні та побутові танці.

Хороводи – це найдавніший вид танцю із народного танцювального мистецтва майже у всіх народів світу.

В Україні багато танців та ігор пов'язаних з різними порами року, їх виконання було переплетене з обрядовими діями. Традиційно з зустріччю весни (весняний цикл танців), відзначення літа (купальський вид танців),

зустріччю осені (весільні танці) та зими (різдвяні та масляничні танці). Найбільш поширеними були «Веснянки», «Гаївки», «Перепілка», «Марена», «Метелиця».

Сюжетні танці виникли пізніше, ніж хороводи. В композиції цього типу танців, у послідовності танцювальних фігур простежується логічний та чіткий розвиток сюжетної лінії. За тематикою сюжетні танці поділяються на групи, де основною темою є: ремесла – «Шевчик», «Коваль», «Кравчик»; танці на тему народної героїки – «Опришки», «Аркан»; танці на тему народного побуту – «Катерина», «Коханочка», «Горлиця»; танці на тему явищ природи – «Гонивітер», «Зоренька»; танці на тему образів тварин – «Гусак», «Козлик», «Бичок».

Серед хороводів та сюжетних танців є однойменні твори, наприклад «Шевчик», «Коваль», «Голубка» тощо. Але якщо у хороводах розкриттю змісту допомагає текст пісні, то у сюжетних танцях зміст розкривається хореографічними засобами [3].

Серед загальноприйнятих сюжетних українських танців був популярним сольний танець «Шевчик». По суті це був веселий танець-пантоміма на виробничу тематику, виконував цей танець обов'язково чоловік. Зазвичай «Шевчик» складався з двох частин. У першій найчастіше виконувалися смішні рухи, за допомогою яких танцюрист створював веселий образ майстра. [17]

«Шевчик» виконується на одній нозі: виконавець безперервно підстрибує на одній нозі й у той же час наслідує жестами шевця, який вирізає шкіру та забиває цвяхи та ін. Це підстрибування створює своєрідний образ веселуна, майстра на всі руки, у якого справа горить у руках, а жарти допомагають у роботі. Наприкінці танцю приходять замовниця, а майстер виявляється неабияким залицяльником, затятим танцівником, тобто «добрим козаком».

У групі сюжетних танців, де темою є народний побут, зустрічаються й такі, котрі за характером хореографічної композиції максимально наближаються до побутових танців. Яскравим прикладом є танець «Катерина», композицію якого представляє козачок[16].

У побутових танцях зображуються споконвічні риси характеру українського народу: свободолюбство, героїзм, винахідливість, гумор. Благородство та молодецтво вирізняють старовинний героїчний танець «Гонта», який танцюють один або декілька чоловіків з шаблями. Цей танець є імпровізацією та темою клятви на зброї запорожця-січовика у вірності рідній землі. Це войовничий танець, в якому поєднані традиційний ритуал військової присяги, що існував у неписаних законах Запорізької Січі (посипання голови землею) з демонстрацією військової майстерності володіння зброєю (шаблею).

Побутові танці поділяються на три групи: метелиці, гопак, козачки; коломийки, гуцулки, верховини; польки, кадрилі [22].

Основою хореографії побутових танців є хороводи на побутову тематику. Танець «Метелиця» ще не втратив зв'язку з хороводами. Зміст танцю передається активною динамікою рухів, бистрою зміною фігур та різноманітними обертаннями, що створює образ цього природного явища. Цей танець веселий, життєрадісний, виконується енергійно, з великим емоційним піднесенням і у відверто жартівливій манері. Кількість пар, які виконують танець, не обмежена. Темп танцю швидкий [13].

«Гопак» – старовинний український танець, що давно вже став національним. Танець походить ще з козацьких часів, його назва походить від вигуку «гоп!» і первісно звучала як «Козак». Історію виникнення «Гопака» пов'язують з бойовими тренуваннями козаків Запорізької Січі.

В українській народній хореографії «Гопак» є найяскравішим одиночним танцем. Природно, якщо гопак танцював один виконавець, то це був козак або юнак, який зображував українського лицаря. У цьому танці демонструвалася сила, завзятість, мужність захисника рідної землі. Рухи звичайних сільських танців чергувалися зі стрибками, підсідками, різкими поворотами і обертаннями, деякими вправами боротьби «гопак». Виконавець стрімко просувався по колу, то широко і вільно виконував рухи на просторі танцювального майданчика, то різко змінював малюнок, рух, темп

танцювання. Досвідчений виконавець «Гопака» завжди імпровізував і під час виконання танцю для створення яскравого образу винаходив нові танцювальні комбінації й незвичайні прийоми [17].

У минулому «Гопак» виконувався лише чоловіками та був, як і «Метелиця» найулюбленішим танцем запорізьких козаків. Тепер танець виконується чоловіками й жінками, але при його виконанні ведуча роль належить чоловікам. У чергуванні фігур танцю все підпорядковане тому, щоб зобразити в танці героїку, силу, мужність.

Назва танцю «Козачок» пов'язана з життям воїнів-козаків. У танці відтворюється образ непереможного козака-запорожця сповненого відвагою, непереможного оптимізму.

На відміну від «Гопака» «Козачок» виконується у дуже швидкому темпі, танцювальні рухи вирізняються бісерною технікою. Доріжки, вихилясники, мотузочки, присядки, голубці та інші танцювальні рухи, малюнок танцю вихором проноситься перед глядачем.

У «Козачку» як і в «Гопаку» поширене змагання між окремими виконавцями та групами. Композиція «Козачка» вимагає суворого послідовного чергування окремих фігур, на відміну від «Гопака», який має імпровізаційний характер.

Раніше «Козачок» виконував один танцівник – хлопець, або пара (дівчина та хлопець). Тепер це масовий танець, у якому основна роль відводиться жіночій групі.

«Плескач» – у цьому танці багато сплесків у долоні. Танець виконується будь-якою кількістю пар, має умовну послідовність певних фігур для кожної області України.

«Віз» – танець-імпровізація, який відтворює весільний віз. Посередині «воза» наречені. Вони оточені групою друзок. Везуть віз два-чотири «коня» – хлопці, за возом весела ватага гостей. Така приблизна композиція початку танцю. Пройшовши коло чи два, «віз» розсипається й танець продовжується в звичайній формі одного з українських народних танців. Закінчується

зазвичай початковою композицією.

«Зоренька» – композиційна особливість танцю у тому, що дівчата й хлопці або зовсім не поєднуються у танці, або з'єднуються лише у перехідних фігурах. Малюнок танцю складають фігури «зірочок» у різноманітних варіантах, які заздалегідь не обговорюються і кожен виконавець повинен швидко орієнтуючись знайти своє місце у виникаючій фігурі. Танцюють «Зореньку» зазвичай на ходу, тобто йдучи по вулиці з одного села у друге на гуляння. Танець починають дівчата, а потім до танцю долучаються й хлопці [3].

Коломийки, гуцулки, верховини є танцями Західної України. Композиція закарпатських, гуцульських та прикарпатських танців характеризується обмеженою кількістю малюнків, мілкими рухами, складними за технікою.

Народні танці мешканців Карпат – українських горців (гуцулів, бойків, лемків) мають специфічні особливості, обумовлені впливом мистецтва сусідніх народів: словаків, поляків, угорців, румунів, молдаван.

Основний вид – кругові коломийкові танці, поширені у західних областях України з XVI ст. Коломий-козачкові танці, музично-хореографічну структуру яких у першій частині складають коломийкові, а у другій – козачкові, є за своєю мелодикою основними танцями гуцулів.

В усіх прикарпатських танцях багато спільного: обмеженість танцювального простору, колективність у виконанні, контрастність та симетрія. Обмеженість танцювального простору у таці компенсують завдяки прийому закритої кругової фігури, де танцівники тримаються за плече або схрещеними за спиною руками та у фігурах, побудованих концентрично з 2-3-х кіл або кола з сольною парою в центрі. Прийом обмеженості проявляється також у виконанні дрібних рухів та чоловічих рухів з невисоким підніманням ніг, при невисоких підскоках та невеликих випадах.

Загальним для танців усіх українських закарпатців є також переважання в них основних та довільних кругових фігур.

«Обрядові танці та ігри – найдавніший пласт народної хореографії в

Західній Україні» [14].

Обрядові танці мали магічний зміст, не продовжувалися довго, лише три рази вели хоровод «за сонцем», і в цьому вбачався магічний акт контакту з невідомими природними силами. Незмінним атрибутом цього краю є топірець, який постійно супроводжував їх у повсякденному житті та роботі. Важливе місце танці займали в зимових колядних святах, де брало участь все село. Ця традиція збережена й до сьогодні. Колядним танцям притаманна імпровізація, завзятість, гумор та веселість виконання.

Широко використовувалися весняні обрядові танці та літні, що присвячені сонцестоянню і пов'язані із заняттям населення – збиральництвом та полюванням. Широко представлені весільна обрядовість з традиційними танцями – величанням. Побажання здоров'я і добра символізує ритуальне «коло» родичів навколо молодих. Танець молодих є центральним на гуцульському весіллі.

На Бойківщині весільний танець має інше значення. Воно пов'язане з підношенням весільних подарунків. Танець «Тополя» виконується у хаті нареченого. Родичі молодих з подарунками, утворюючи коло, танцюють, співаючи при цьому пісень.

Лемківський танець «Викручана» також пов'язаний з підношенням подарунків, але виконують його в ряд під спеціальну мелодію.

В Західній Україні танець дістав активного розвитку і за межами обрядовості. З розвитком нового світогляду, зникненням багатьох традицій танці почали виконувати для розваги. Танцювали тут дуже часто на великих та малих святах, ярмарках, молодіжних вечорницях, сімейних святах, при народженні та хрещенні дитини, сватанні та інше. Місцем для танців міг бути двір, хата, полонина, площа, місце біля річки тощо. У танцях брали участь як молодь, так і люди середнього віку. Частіше танець розпочинали чоловіки, поступово запрошуючи жінок, називаючи їх по імені, або беручи за руку. Також можна запросити жінку до танцю нахилом голови. Супроводжували всі свята «троїсті музики».

Хороводи у Прикарпатті не дуже поширені, цьому «заважають» гірніста місцевість. Існує невелика кількість хороводів, серед яких можна назвати весінні хороводи «Веснянка», «Жук», «Вербова дощечка», «Галичанка» та декілька новорічних хороводів.

Із сюжетних танців на народно-героїчну тематику найпоширеніший танець гуцулів – «Аркан». Танцює будь-яка кількість чоловіків у колі або напівколі, форма яких зберігається впродовж усього танцю.[2]

Утворивши коло, всі чоловіки кладуть руки один одному на плечі. Найчастіше танець починається ритмічним розгойдуванням на місці з боку в бік. Основний крок «Арку» повторюється протягом усього танцю, чергуючись з іншими рухами. Усі рухи виконуються дуже чітко, узгоджено. Характерна для танцю «Аркан» зміна динаміки – рухи виконуються сильно, широко, а потім раптово змінюються цілі фігури. У народі танець виконується на чолі з ведучим, який голосом подає сигнал для зміни рухів [16].

На відміну від інших народних танців, «Коломийка» до останнього часу зберіглась як пісня, інструментальна п'єса та танець. У народі ці різновиди танцю поєднуються в одне ціле – під пісню хору у супроводі оркестру танцюють «Коломийку». «Коломийка» – танець відрізняється багатством танцювальних рухів, живим темпом виконання, яскравим колоритом. Є припущення, що назву танець має від слова коло, або від назви міста Коломий, Івано-Франківської області.

«Гуцулка» та «Верховина» у музикальному сенсі є варіантами коломийок. З погляду хореографії «Гуцулка» відрізняється від «Коломийки» тим, що друга її частина називається козачком і має різноманітний малюнок та побудову.«Півторак» – давній український танець. Ним закінчувалися вечорниці, весілля, свята[7].

Танцювальна спадщина Слобожанщини характеризувалася зміною напрямків руху під час виконання танців по колу, що пов'язано з уявленням населення Слобожанщини про рух сонця та сакральними віруваннями в

можливість захисту від потойбічних сил. Типовим також було використання в просторовій композиції танцю двох паралельних ліній. Використання такого композиційного елемента базувалося на традиції виконання хороводних пісень «на два хори», яка була поширена по всій території Слобожанщини. Розділення на дві паралельні лінії в танцювальному рисунку побутувало в більшості хороводних ігор і танців населення цього регіону. Були поширеними «Хороводи з рушниками», танці з великими вовняними хустками. За допомогою хустин також утворювали різноманітні «ворота», під якими проходили всі учасники танцю. Імітування трикутника піднятими догори поєднаними руками також було поширеним композиційним елементом у танцях Слобожанщини. Танцівники утворювали півколо, з одного кінця піднімали поєднані руки догори, під руками проходили всі учасники хороводу, потім рисунок повторювали з іншого боку півкола. У деяких інтерпретаціях цього рисунка учасники хороводу проходили під «воротами», залишаючи останнього виконавця. Трикутна основа також простежувалась у найпоширенішому на Слобожанщині хороводі – «Кривому танці»[25].

Серед народу існують польки та кадрили, у хореографічному значенні дуже прості. Полька у сценічному виконанні будується на основі народних польок, але зі збільшенням кількості фігур. У ній присутній мотив змагання між групами виконавців або парами, ускладнюється хореографічний рисунок. Кадриль також складається з більшої кількості фігур – до 12.

Популярність українського народного танцю пояснюється його самобутністю та різнобарв'ям, багатством хореографічних засобів, глибиною образів та сюжетів, красою малюнка, багатством емоційних фарб. Це танці у яких гумор, велика щирість, запал, життєрадісність поєднуються з наявністю соковитих побутових рис і особливостей. Все це надає українському танцю надзвичайної привабливості та робить його цінною складовою багатонаціонального хореографічного мистецтва.

1.3. Регіональні особливості танцювального мистецтва України

Мистецтво України відображає у собі всю історію та життя українського народу, який упродовж століть формував свою самобутню культуру, в якій гідне місце займає хореографічне мистецтво України.

Історія українського народного танцю бере свій початок з часів життя давніх східнослов'янських племен, що проживали на території сучасної України. Саме специфіка їх життя і побуту стала основою самобутнього, оригінального хореографічного мистецтва українського народу. Прадавні обряди, традиції, звичаї, магичні звертання, закликання тощо безпосередньо залежали від умов праці, сільськогосподарських робіт, анімалістичних культів[26].

Відомо, що за часів християнства Київської Русі з язичницькими віруваннями велася нещадна боротьба, але церква так і не змогла подолати культової переваги і змушена була прилаштувати більшість народних обрядів до церковного календаря. Тож, традиційна культура українців, що сформувалася протягом століть, є дійсно унікальною, особливою, неповторною, збереженою нашими пращурами для сучасного покоління та нащадків.

Досліджуючи народне танцювальне мистецтво нашої країни, маємо зазначити, що воно своєрідне і цікаве, за формою поділяється на хороводи, побутові та сюжетні танці.

Український народний танець розвивався, збагачуючись новим змістом та своєрідними виразними засобами. У ньому знайшли своє відображення радість творчої праці, героїзм боротьби та велич перемог, задерикувата веселість, м'який гумор та інші риси, властиві українському національному характеру [4].

Найкращі художні зразки народних танців дійшли до нашого часу. Танець України – то задумливо ліричний, то нестримно веселий, скромний і ніжний.

Сьогодні народне мистецтво України за своїми етнографічними

особливостями ділиться на такі регіони:

Центральна Україна. Цей регіон характеризує те, що зазвичай прийнято вважати загальноукраїнським, тут склалася загальнонаціональна українська мова, особливо дуже багата культура цього району танцем, тут існують гопак і козачки, веснянки, хороводи та інші танці. Центральна Україна в народі має назву Середня Наддніпрянщина, інколи її називають Подніпров'я. В склад цього регіону входять Черкаська область, південь Київської та Чернігівської областей, південно-західні райони Полтавської області та північ Кіровоградської. Середня Наддніпрянщина завжди відігравала провідну роль у політичному і культурному житті українців. Звідси почали зростати і міцніти центри торгівлі, як внутрішні, так і зовнішні, міцніли міста, що, в свою чергу, вплинуло на розвиток матеріальної культури. Сама природа створила сприятливі умови для процвітання цього краю: рівнинний рельєф, чорноземні родючі ґрунти, повноводні ріки. Доведено, що саме з регіону Середнього Подніпров'я поширилася назва «Україна» по всіх районах країни, що називали себе русинами, русами, малорусами та ін.

Як зазначив С. Зубатов: «У народному танці цього регіону положення, рухи рук дуже виразні та різноманітні. У поєднанні з рухами голови і корпусу вони передають характер і місцеві особливості танцю, допомагають розрити й посилити його внутрішній художній зміст. Та бувають такі положення рук, які трапляються частіше за інші. Такі положення називаються основними» [13].

Полісся. Тут особливо позначається географічне розташування та кліматичні умови. Етнографічний регіон Полісся включає в себе Волинську, Рівненську області, північні райони Київської, Житомирської, Чернігівської, Сумської областей. Назва походить від слів «по» та «ліс» і це абсолютно природно, бо територія північної України – це суцільні ліси, тому й селилися наші предки «по лісі». Полісся поділяється на три територіальні групи: лівобережне, центральне і західне. На Поліссі збереглися архаїчні культурно-побутові риси, успадковані ще від древлян та сіверян. Частиною Поліського

регіону є Волинь. Існує декілька версій появи даної назви, але жодна з них не розкриває значення слова «Волинь». Найбільш поширеною є думка, що «Волинь» споріднена з праслов'янським коренем «вол», що означає «мокрый», «вологий», «заболочена місцевість». Особливий рід занять мешкаців Полісся породили своєрідну манеру виконання танців. Кроки танців дрібніші, з підскоком, обережні. Найбільш поширеними в цих краях є такі танці як «Прутняк». Сама назва говорить за себе – це означає крутитися, крутитися, крутитися. З географічного положення видно, що на творчість Полісся великий вплив мають Польща та Білорусь.

Поділля. Регіон України, який примикає до Карпат та виходить до кордону з Угорщиною, Румунією, Чехією. До історичного регіону Поділля належать Тернопільська, Хмельницька, Вінницька області, південно-західна частина Житомирської, південь Рівненської області та північ Одеської. Людей, що проживають на цій території, називають подолянами. Прикладом слугує пісня про Подоляночку. Назва походить від слів «по» і «дол», тобто люди селилися «по долу» в долині між річками Південний Буг і Дністер. У цих місцях здавна розвивалися вівчарство, скотарство, що мали вирішальне значення в оформленні побуту та культури цього краю. У танцях переважають трудові та ігрові теми. Повсюдно існують у цій місцевості такі танці як «Роман», «Микола», «Марина» та ін., які найчастіше будуються на ігровому елементі та на відносинах між учасниками. Дуже поширені тут обрядові танці та хороводи.

Хореографічне мистецтво Поділля теж ґрунтувалося на основі фольклору, самобутньої культури даного регіону. Значна частина танцювальних номерів, що дійшла до цього часу, була записана й оброблена фольклористами, етнографами, мистецтвознавцями Ю. Січінським, І. Данильченко, К. Широцький, М. Яворський. Всесвітньо відомими є кадрили «Дев'ятка», подільські танці «Варварка», «Оляндра», «Ойра» та інші. Вони є дуже своєрідними, несхожими на танці інших регіонів. Мусимо визнати, що в північних районах Хмельниччини танці мають вплив Полісся,

в них відчутні волинські мотиви. А райони південні багато запозичили з Буковини, Молдови, тут у танцях відчутний польський вплив. Водночас подільський танець має свій виразний характер, притаманні тільки йому особливості [32].

Карпати. Найбільша в етнографічному плані велика зона. Карпати – великий регіон на заході країни, що поділяється на Прикарпаття, Закарпаття та Буковину. Щодо походження назви Карпат, то її виводять від різних слів кількох мов: з вірменської «карп» – камінь, «пат» – стіна; з польської «карпа» – великі нерівності, стовбури, коріння; з кельтської «карн» – камінь, купа каміння. Так історично склалося, що перебуваючи у складі різних держав, західноукраїнці зберегли свою етнокультуру, хоча й не уникли деякого впливу культури словаків, угорців та поляків. До Карпатського регіону входять Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська області та західна частина Чернівецької та Тернопільської областей. На цій території проживають етнічні групи бойків, лемків та гуцулів.

Танцювальне мистецтво Карпатського краю – явище автентичне, своєрідне і неповторне. Його основою є, безумовно, фольклор і народні традиції» [14].

Свою назву бойки отримали, скоріше за все, завдяки особливостям свого мовлення. На місцевому діалекті «бойє» означає «так». Однак не всі погоджуються з такою назвою свого етносу. Це пов'язано з тим, що в давнину бойко вважалося глузливым прізвиськом, яким дражнилися сусіди. Зазвичай вони називають себе верховинцями.

Лемки – автохтонні жителі Карпат, які споконвіку проживають на схилах Східних Бескидів і на північний захід від Ужа. Лемками цю етнічну групу назвали сусіди, бо в їх мові «для зв'язку слів» часто вживалася частка «лем», яка означала «лише», «тільки». Отже, вони є найзахіднішою групою українців.

Гуцули – найбільша етнічна група, що проживає на території Надвірнянського, Верховинського, Яремчанського та Косівського районів Івано-Франківської області, у Рахівському районі Закарпатської області та в

Путильському районі Чернівецької. Саме ці землі з давнини називають Гуцульщиною. Назву гуцулів пов'язують з молдавським словом «гуц», яке перекладається як «розбійник», але не злий, а благородний, бо серед гуцулів можна зустріти велику кількість опришків, що героїчно захищали рідну землю. Існує й інша версія походження слова «гуцул», від слова «гочул» – кочівник.

Закарпаття – це область, що лежить за Карпатами, звідси і назва, яка була в давнину, така й збереглася в сучасному світі.

Покуття – невелика частина Прикарпатського регіону, що знаходиться у підніжжя Карпат. Це частина Косівського району Івано-Франківщини, рівнинна місцевість між річками Прут та Дністер. Назва Покуття пов'язана з назвою селища Кути. Після захоплення земель поляки почали позначати межі своїх володінь на сході саме цим населеним пунктом.

Назва регіону Буковина пов'язана з буковими лісами, які ростуть на території сучасної Чернівецької області.

До історичного регіону Поділля належать Тернопільська, Хмельницька, Вінницька області, південно-західна частина Житомирської, південь Рівненської області та північ Одеської. Людей, що проживають на цій території, називають подолянами. Прикладом слугує пісня про Подоляночку. Назва походить від слів «по» і «дол», тобто люди селилися «по долу» в долині між річками Південний Буг і Дністер.

Карпати населяють безліч великих та малих народів. Культура тут дуже багата та своєрідна, іноді навіть контрастна одна одній. Тут як ніде дається взнаки близькість та вплив сусідів. Кожен район і область дуже своєрідні та неповторні. Відомі такі танці цього краю як «Аркан», «Каричка», «Чардаш».

Слобожанський регіон або Слобідська Україна вважається «наймолодшим» в Україні і включає в себе Харківську, Луганську, Донецьку області, південь Сумської, східні райони Полтавської області та північні райони Дніпропетровської. Першою назвою слобідських земель було Дике Поле, куди прагнули шукачі справедливості, мандрівники та сміливці, що

тікали з тодішніх кордонів українських земель в пошуках кращого життя. Обживати цю територію почали приблизно в XVII столітті, коли після повстання Богдана Хмельницького сюди переселилися козаки і селяни, заснувавши слобідки. Рельєф цього краю переважно гористий, що не сприяло розвитку сільського господарства, тому тут переважала промисловість. В побуті слобожан переважала схильність до консерватизму, пошанування усталених норм поведінки, обережне ставлення до будь яких ризикованих кроків у господарській діяльності.

Південь України. Вважається, що цей регіон є найменш українським, бо в різні часи ці землі належали різним державам: Стародавня Греція, Кримське ханство з Османською імперією, Російська імперія. Тому й народностей живе на цій території дуже багато, хоча домінують, все ж таки, українці. До південного регіону належать Запорізька, Херсонська, Миколаївська, Дніпропетровська області, південні й центральні райони Донеччини та південь Одещини. Безумовно, до складу населення входила незначна частка козацтва та їх нащадків, проте, розвинуті в козацькому середовищі правила відносин між людьми, відповідальності за доручену справу, пошанування козацької громади, відчуття громадянського та синівського обов'язку перед неньою Україною – риси, які не розгублені й присутні в сучасному образі українців Півдня.

Традиційна культура українців зберігає багато спільного: однакові традиційні духовні цінності, цінування громадської думки, шанобливе ставлення до батьків, побожність, захоплення красою природи, що виявляється у календарній обрядовості, усвідомлення найвищої цінності людського життя, обрамленого родильною, весільною та похоронною обрядовістю.

Сюжетні танці є найвищим щаблем розвитку хореографічного мистецтва, що виникли на основі хороводів та побутових танців. Якщо в хороводах дія зазвичай відображала пісенний текст нескладними рухами та пантомімою, то в сюжетних танцях пантоміма поступилася розгорнутій

лексиці та елементам акторської гри. За тематичним наповненням сюжетні танці перегукуються з хороводами, однак останні збагачуються впливом ще й побутового танцю. Вважається, що сюжетні танці є вершиною художнього здобутку українців, бо вони навдивовижу багаті тематично і найдосконаліші за формою [23].

Отже, локальні відмінності в духовному житті та культурі населення різних етнографічних районів у своїй основі незначні, малопомітні, такі, що виявляються в частковості, фрагментальності обрядів та звичаїв, послідовності здійснення обрядів, інколи відмінностях фольклорних образів, ціннісних і духовних орієнтацій, рівня національної свідомості, ставлення до релігії та інше.

Наголосимо, що певний час українська культура розвивалася під впливом русифікації, де шкідливим було навіть вивчення української мови, але це не завадило появі талановитих, творчих митців в різних галузях українського мистецтва. Інтегрування у світовий культурний простір зумовлюють підвищену увагу до національних традицій. Для сучасних мистецьких творів характерне збереження глибини та зв'язків із національними традиціями, яскравий, неповторний індивідуалізм та високоінтелектуальне мислення, цікаві рішення соціальних задумів. Ознакою мистецтва сучасності стає духовність, яка виявляється внутрішньою сутністю творів, прагненням краси [43].

Національна хореографічна культура, створена тисячолітньою пам'яттю народу є духовним джерелом виховання високих ідеалів та моральних цінностей. Вона надзвичайно потрібна для вирощування в душах людей паростків споконвічних та вічних цінностей народу, для утвердження їх як творців своєї долі та патріотів, відданих своїй Батьківщині.

Досліджуючи історію сценічного танцю, доходимо висновку, що український танець вперше з'явився на сцені в п'єсі І. Котляревського «Наталка Полтавка» в 1819 році. Пізніше творці національного класичного театру М. Кропивницький, М. Старицький, М. Садовський активно

впроваджували українське народне хореографічне мистецтво в своїх унікальних виставах. Багатобарвний, емоційно-насичений, іскрометний і лірико-поетичний танець ставав окрасою українських спектаклів. Пісні та масові сцени створювали особливий колорит, а танці підкреслювали сценічні образи та допомагали в розкритті художньої драматургії.

Одним з перших видатних балетмейстерів, дослідників українського танцю вважається Василь Верховинець. Його роботи були насичені новизною сценічної інтерпретації побутових танців, а різнопланова стилістика показувала багатогранність української народної хореографії. Він не тільки вводив народний танець в театральні постановки, а й створював вистави-дивертисменти, які входили до складу хореографічних вечорів. Балетмейстер-фольклорист прагнув показати красу народного танцю та підготувати міцне підґрунтя теоретичної основи для розвитку народно-сценічної хореографії. Свої дослідження, методологію, висновки В. Верховинець виклав в науковому посібнику «Теорія українського українського народного танцю», який став першим систематизованим дослідженням в галузі української народної хореографії.

Гідним продовжувачем справи В. Верховинця став його учень В. Авраменко, який впевнено і досвідчено зберігав красу української хореографії та пропагував її за кордоном, створюючи школи українського танцю в Америці та Канаді. В своїх школах він здійснював постановки українських народних танців, в яких і фігури, і хореографічна лексика, і положення рук, і поведінка виконавців у номері, і навіть український костюм – усе цілком і повністю відповідало принципам школи В. Верховинця. Таким чином, В. Верховинець пропагував український танець у себе на батьківщині, а В.Авраменко – за її межами.

Паростки, закладені балетмейстерами-початківцями в галузі української народно-сценічної хореографії, активно проросли в творчості найвідомішого хореографічного колективу України – Національному академічному заслуженому ансамблю танцю України ім. Павла Вірського.

Основною метою створення цього колективу стало вивчення та збереження національних традицій, звичаїв, обрядів, народної танцювальної культури, започаткування нових форм хореографічного мистецтва та втілення пошукових досліджень в хореографічних мініатюрах та великих полотнах з минулого та сучасного життя українського народу. На чолі славетного колективу став майстер, неперевершений, талановитий балетмейстер, реформатор українського народного танцю, лауреат Державної премії України ім. Т.Шевченка Павло Павлович Вірський [28].

Навіть важко перелічити всі численні і різноманітні композиції, створені видатним балетмейстером. Ніжна і прозора лірика, натхнена романтика, піднесена героїка, хвилююча патетика, щедрий і теплий гумор, у кожній з цих емоційних сфер українського танцю балетмейстер відчуває себе на диво й вільно, майстерно і часом несподівано оригінально, відтворюючи ці розмаїті настрої в пластичних композиціях та візерунках, постійно збагачуючи і розвиваючи багатобарвну мову сценічної хореографії [22].

Прагнення до різноманітності і виразності танцювальної мови, до її постійного збагачення, до більш точного вибору зображальних засобів виникло у творчості балетмейстера як закономірний результат його невтомних шукань, філософського осмислення проблем життя, як результат експериментів по розкриттю складних сучасних тем. Органічно поєднуючи елементи українського фольклору з класичною пластикою, П. Вірський створив якісно нову танцювальну мову – лексику сучасної української народно-сценічної хореографії. Його канонічні композиційні побудови розквітали орнаментальними візерунками, забарвлювалися оригінальними відтінками, неповторним колоритом.

Танець для Павла Вірського був величезним світом найрізноманітніших емоційних забарвлень, образів, сюжетів, тем, настроїв, співзвучних героїчному епосу наших предків, характерові і духовним багатствам нації.

Оригінальні пошуки і рішення балетмейстера свідчили про те, як

багато світлого і несподіваного може відшукати талановитий митець у лексиці та композиціях української народної хореографії, як майстерно театралізуючи фольклор, можна по новому осмислити і перетворити національні сценічні традиції.

Розвитку та становленню української народно-сценічної хореографії, появі нових сценічних форм, лексичного наповнення, композиційно-структурних побудов, обробці унікальних побутових танців, що входять до класичної хореографічної спадщини нашої країни доклали зусиль майстри українського танцю, дослідники та фольклористи А. Кривохижа, К. Балог, В. Петрик, Д. Ластівка, Г. Клоков, О. Гомон, Я. Чуперчук, В. Марущак, М. Мерлянов, В. Тітов, В. Похиленко.

Приємно, що сьогодні продовжують пошуки молодше покоління Т. Гузун, М. Гузун, Б. Колногузенко, Р. Малиновський, А. Коротков та інші та репрезентують наше хореографічне мистецтво на всеукраїнських та міжнародних фестивалях, конкурсах, оглядах.

Національна концепція творчості у мистецтві велика і вічна. Сучасне прагнення до духовного відродження та гуманізації культури пов'язане зі зверненням до культурної спадщини та з усвідомленням її неминущої цінності. Традиційне мистецтво, зокрема мистецтво українського народного танцю, у цьому контексті виступає одним з найважливіших засобів збереження культурних народних традицій, а відтак відчутним чинником національного самоствердження.

Висновки до першого розділу

Отже, дослідивши та проаналізувавши народне хореографічне мистецтво регіонів України, дійшли висновку, що танець займає одну з найголовніших ланок в житті українського народу. З давніх давен танець супроводжував всі значні події українців, був частиною традиційної

культури, звичаєвості та обрядовості. Він пройшов складний та тернистий шлях поневірянь та знищення, але зберіг свою автентичність, неперевершеність, яскравість, поетичність і увібрав найкраще від українського етносу.

Географічне положення України в центрі Європи, неоднорідний рельєфний ландшафт та клімат, умови праці та різний побутовий уклад вплинули на традиційну культуру українців та розділення їх на етнографічні регіони зі своєрідним фольклором та обрядовістю.

Було досліджено регіональні особливості локальних районів та характерні відмінні риси танцювального мистецтва кожного регіону:

- загалом українські танці побутують по всій Україні, вони складають репертуар професійних і аматорських танцювальних колективів, кращі зразки фольклорних обробок входять до класичної спадщини народного хореографічного мистецтва України;

- кожен регіон зберігає особливі характерні рухи, що вирізняють, що вирізняють той, чи інший танець серед хореографічного багатства.

Вважаємо за потрібне збереження та популяризацію етнічних самобутніх зразків українського народного хореографічного мистецтва, вивчення характерних рис та манери виконання регіональних танців та знайомство публіки з безмежною красою національного танцювального мистецтва.

РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ХОРЕОГРАФІЧНИХ АНАЛОГІВ ТА ПРОТОТИПІВ ТВОРЧОГО ПРОЕКТУ

2.1. Танцювальні композиції П.П. Вірського як зразок наслідування для хореографів

Українське народне танцювальне мистецтво на сьогодні представляє собою велику скарбницю хореографічних творів. Серед них є зразки колективів різних рівнів починаючи від дитячих аматорських до Національних заслужених. Їх твори вражають своїм різноманіттям, професіоналізмом та креативом.

Натомість, якщо аналізувати саме зразки професійних колективів та ансамблів, то в першу чергу на думку приходить Національний заслужений академічний ансамбль танцю України ім. П. Вірського та його твори.

Діяльність колективу та його творця вражає своєю історією та майстерністю. Павла Павловича Вірського вважають реформатором українського народно-сценічного танцю. Він зміг вдало поєднати саме народний танець з драматургією та музикою. Творча фантазія митця спирається на глибоке знання законів лексики класичного балету. Кожен його твір був зрозумілий глядачеві. Майстрові вдалося зробити твори з пантомімою, яке не виглядає «смішно», а навпаки цілісно та грамотно. Для своїх танцювальних полотен він не тільки сміливо обирає елементи народного танцю, пантоміми, ритмопластики, майстерно міксує їх, «змішує» хореографічні барви, але ніде й ніколи не порушує стилістичної та образної природи національного танцювального мистецтва

Новатор українських плясок створював не тільки звичайні номер, але й хореографічні картини, балети і що є найбільш важливо для розвитку народного мистецтва – це сюїти українських народних танців.

Одними з таких номерів є «Циганська сюїта» [30] та хореографічна сюїта «Карпати»[29].

В цих номерах окремо виділено кожен танець, кожен регіон, але натомість збережено їх особливості і вдало поєднано між собою.

Сюїта «Карпати», на мою думку, виконана більш вдало майстром народного танцю. Насамперед у підборі музичного супроводу. Кожна частина має поступовий перехід, але при цьому динаміка всього номеру не порушена. Танці залишилися яскравими, вони чіпляють душу глядачеві, відтворюють весь колорит Західного регіону України. Костюми доповнюють кожен образ, додають барв та характеру.

В той час як «Циганська сюїта» , на мій погляд, не має такого чітко вираженого характеру саме циганського народу. Так, безперечно частини музичного супроводу поєднані професійно, але такого вогника як має сам народ не відтворено. Не відчувається справжньої циганської душі, її любові до волі та свободи. Варто відмітити, що автором даної композиції є вже не Павло Вірський, а його наступник Мирослав Вантух.

Також вважаю за потрібним проаналізувати, вже не сюїту, але не менш вдалий номер з репертуару Національного заслуженого академічного ансамблю танцю України –«Ми з України!»[29]. В даній композиції балетмейстер відтворює ряд українських танців, але з різних регіонів. Всі частини сюїти гармонічно поєднані. Вони не виглядають, як окремі частини, навпаки становлять одне ціле. Автор також майстерно підкреслив атрибути української культури: рушники, коровай. Він звернув увагу на національні символи та традиції, які чітко відрізняють українців від інших.

Уваги потребує і глибокий підтекст сюїти. Кожен регіон України унікальний. Він має свої танцювальні особливості, що чітко виражаються та прослідковуються у рухах, костюмах, музиці, характері виконання,

реквізитах. Але вони також і чудово поєднуються один з одним, мало того вони доповнюють один одного, при цьому стаючи ще більш яскравішими, характернішими, набувають нових фарб.

Такий глибокий символізм є актуальним у сьогоднішній Україні. Зараз Україна потерпає від російської навали. Нашу неньку намагаються розділити, роз'єднати та посварити нас – братів. Для цього застосовують будь який привід: починаючи від мовного питання закінчуючи новорічним «Советским» шампанським. Ці приводи для розбрату застосовувалися давно. Але зараз ми відчуваємо їх все гостріше.

Проводячи аналогію із хореографічною композицією можна сказати, що так в кожному регіоні є свої особливі діалекти, різняться домашні страви та навіть їх назви, святкування подій і тому подібне. Але ми ж то всі – українці. Ми – єдині. В один день відзначаємо «День Незалежності», співаємо один гімн, на паспорті маємо однаковий тризуб. Все це ми робимо в незалежності від того живимо ми в сніжних Карпатах, чи сонячному Севастополі, або ж в дружелюбному Києві, альбо в величному Донецьку. В цьому і є наша сила та єдність. Так і в хореографічній композиції – різні регіони поєднались в одне ціле завдяки танцю. Малюнки символічно відобразили єдність регіонів в одне ціле.

Питання національної цілісності, незалежності України вже стало вічним питанням. Номер Вірського створювався в середині 20ст. Тоді він був актуальним для українців, для їх самоідентифікації. Так само і сьогодні у 21ст. питання Незалежності українців – є найбільш актуальним та болючим.

Тож обираючи тему, ідею, вид хореографії – все було очевидно. Те що болить найбільше потрібно висвітлити у хореографії, на сцені. Щоб ще раз обов'язково нагадати українцям і собі в тому числі: ми різні, але єдина родина.

2.2. Аналіз танцювального номеру схожого за змістом та драматургією

При створенні власної хореографічної роботи до аналізу було доступно багато цікавих робіт. Але найбільше по змісту та за логікою створення частин сюїти мені підійшов танцювальний номер «Ми з Миколаївщини!» у виконанні Ансамблю пісні, музики та танцю «Сузір'я Миколаїв»[24]. Автором даної хореографічної частини є Заслужений працівник культури Михайло Васильович Мерлянов. Маестро створим багато видатних композицій, виховав цілу плеяду молодих хореографів та танцівників.

Танцювальна композиція «Ми з Миколаївщини» було однією з останніх робіт митця. Пам'ятаю з якою пристрасстю творець підійшов до створення цієї роботи.

Танець виконувався студентами одного із університетів м. Миколаїв. Музичний супровід був представлений оркестровою та хоровою групою.

Номер вийшов вдалий він поєднав в собі вже не окремі регіони України, а цілі нації та народи що проживають на території країни.

В композиції, зокрема, висвітлювались діаспори, що проживають на території Миколаєва та області. Звідси назва і викрик на початку композиції - «Ми з Миколаївщини!».

Так як Михайло Васильович був за національністю – болгар (але народився на Миколаївщині), то танець цього народу був присутній в композиції. Також до уваги представлені танці євреїв, білорусів та молдован. Митець підкреслював дружність та братерство народів. Звісно в кінці композиції всі ці братські народи поєднав гопак. Це стало символом любові та поваги інших народів до України та її культури. Також є фактом, що українці – гостинний народ. Такий глибинний сенс вартий уваги.

До речі при аналізі композиції помітила, що декілька малюнків є запозиченими із композиції Павла Вірського «Ми з України». Цей

факт свідчить, що постановка реформатора танцю справді є зразком для наслідувачів, для запозичення.

ТВОРЧИЙ ПРОЄКТ

РОЗДІЛ I. КОМПОЗИЦІЙНИЙ ПЛАН ХОРЕОРГАФІЧНОЇ СЮЇТИ

1.1. Основні характеристики хореографічної сюїти

Назва: «Україна – єдина!»

Тема – танець підґрунття єднання та самовизначення народу.

Ідея – заклик до українців про збереження коду нації.

Вид – український народно-сценічний танець.

Жанр – побутовий.

Форма – хореографічна сюїта.

Час дії – 20ст, весна, день.

Місце дії – Україна.

1.2. Дійові особи та їх коротка характеристика:

В хореографічній сюїті «Україна єдина» беруть участь 16 виконавців – 6 хлопців та 10 дівчат.

Представники Наддніпрянського регіону: 2 хлопці – високі, плечисті, мають сильний характер та волю, мужні; 2 дівчини – стрункі, вище середнього росту, а за характером сором'язливі, дуже милі та привітні;

Представники Буковини: 2 хлопця – високого зросту, статні і мають злегка смугляву шкіру. Прудкі та вмілі. 2 дівчини – середнього зросту, коренасті мають відтінок смуглявої шкіру. За характером дещо закриті, але веселі в глибині душі.

Представники Закарпаття: 2 хлопця вище середнього зросту, з темним волоссям та міцної статури. 2 дівчини – високі та струнку, мають приємну зовнішність. Характер мають трішки гордовитий, запальний та легкі на підйом.

Представники Волині: 4 дівчини – невисокого зросту, за характером строкаті, щедрі, веселі та з гонором.

За необхідності кількість учасників може бути збільшеною до 32 осіб.

1.3. Драматургія

Експозиція – вітальний танець всіх учасників хореографічної сюїти, що представляють танцювальне мистецтво різних регіонів України. Краса, ліричність, мужність, гордість домінують в хореографічній лексиці експозиції.

Зав'язка – привітне запрошення хлопців до дівчат для танцю, їх єднання у пари.

Розвиток дії – нестримний, жвавий буковинський танець, що представлений етнічною групою буковинців. Знайомлять глядача з самобутньою танцювальною культурою свого краю. На зміну завзятим

буковинцям виходять дівчата – волинянки, виконуючи жваву волинську польку. Вони рухаються технічно й вправно, досконало витанцьовуючи дрібні, бісерні танцювальні рухи. По закінченню танцю їм на зміну приходять закарпатці, що виконують відомий танець «Рахівчанка». Неперевершені темпоритми виконання, захоплюючи перебудови, стрімка зміна композиційних прийомів не залишають байдужими нікого навкруги. Ось вже вітальну естафету передано Центральним областям України, які продовжують хореографічну сюїту іскрометним «Гопаком». Їх рухи по жіночому ліричні, та по чоловічому мужні, досконалі та технічні.

Кульмінація – до виконавців «Гопака» доєднуються всі учасники хореографічної сюїти. Танцювальне дійство набирає емоційності, завзятості виконання, об'єднує в єдиному колі загальноукраїнську велику родину.

Розв'язка – представники всіх етнографічних регіонів України вітають публіку та дарують їй своєрідну красу різнобарвного хореографічного мистецтва нашої країни.

1.4. Аналіз музичного матеріалу:

Лад – змішаний

Тональність – Ля мінор(00:00-01:24), До мажор(01:25-02:16), Фа мажор(02:17-3:14), Соль мінор(03:15-04:17), Ре мажор(04:18-04:52), До мажор(04:53-04:59), Фа мажор(05:00-05:04), Ля мінор(05:05-05:29), Соль мажор(05:30-06:20)

Розмір – змішаний(3/4,4/4,)

Темп-змішаний від 75 до 190 (ударів на хвилину)

Кількість тактів – 224

Слід сказати, що даний твір включає в собі різні народні теми які супроводжуються темповими відхиленнями динамічними та ладо-тональними контрастами

Вступ: звучить тема, яка складається з 48 тактів у розмірі $\frac{3}{4}$ основну мелодію ведуть домри і баяни. Ця музика привітна, ніжна лунає під час виходу всіх учасників сюїти. Мелодія спокійна та передає ліричний настрій героїв. В кінці певне її сповільнення задля укліну учасників.

Експозиція: різка зміна темпу, розміру на 4/4, додається скрипічна група, кількість тактів 32. В цей час йде виконання буковинського танцю. Мелодія грає відповідно даному регіону. Весела, жвава із синкопами. У ній переважають цимбали та ударні інструменти.

Зав'язка: продовження теми, відбувається агогіка, додаються мідні та дерев'яні інструменти, кількість тактів 32. На сцені відбувається виконання волинського танцю супроводжується, який супроводжується цією легкою за настроєм музикою. Музичний розмір 2/4. Волинська полька – жвавий, тож і музика повинна відповідати цим характеристикам.

Розвиток дії: різка зміна темпу, звучать варіації на баяні, звучить тема на кларнеті, кількість тактів 32. На зміну польки приходять Закарпатський танець «Рахівчанка». Відповідно і мелодія є характерною для цієї хореографії. Стрімкий, швидкий темп.

Кульмінація: тема змінюється, мелодію проводять скрипки, флейти, та

бандура, присутні динамічні та темпові відхилення, кількість тактів 40. В цей час танцівники виконують всім відомий справжній український Гопак. Героїчна, велична за настроєм мелодія в якій яскраво чути музичні: барабани та тарілки.

Розв'язка: різка зміна теми, темпу, звучить фактура, приєднується хор та цибали, під кінець твору йде постійне прискорення темпу і динамічне нагнітання шляхом підключення більшої кількості інструментів та високої тиситури, кількість тактів 40.

Фінальна частина сюїти також виконується під мелодію іскрометного гопака. Чим ближче до фіналу – тим швидший стає темп, прискорюється та наростає.

1.5. Опис та зображення костюмів

Для постановки сюїти потрібні сценічні костюми:

Наддніпрянщини: жіночий костюм – біла вишита сорочка, синя корсетка, біла плахта з бабовни, та синя вишита спідниця. На голові вінок з квітів та стрічками. Взуття червоні шкіряні чоботи на підборах; **чоловічий костюм** – біла вишита бавовняна сорочка заправлена у сині шаровари, червоний шалевий пояс-кушак, що обмотаний декілька разів на талії. На голові папах та взутті у червоні шкіряні чоботи.

Буковинські: жіночий костюм – сорочка з широкими рукавами пришитими по основі та оздоблена поліхромною вишивкою. Кептар вишитий барвистими візерунками кольоровою вовною. Опинка, що обгортає стегна виготовлена з доморобної шерстяної тканини. Головний убір «кода» – зроблений з картону, обшитого тканиною, прикрашений бісером, квітами, стрічками та пучком ковили. На ногах шкіряні черевики з орнаментом; **чоловічий костюм** – складається з довгої сорочки схожої на туніку з доморобного полотна, що одягнена поверх штанів та підперезана поясом. Кептар чи сердак оздоблені аплікацією зі шкіри, сукна та вишивкою. Вузкі

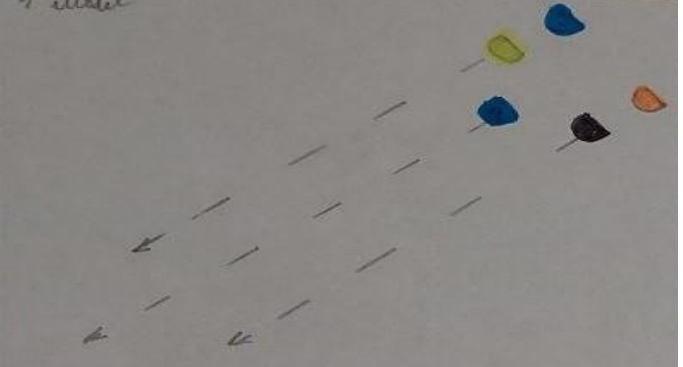
«колошані» штани з білого полотна вишиті на холошах . Чоловічій капелюх оздоблений квітами, стрічками пером та ін. На ногах взутті черевики. Без підбора.

Закарпатські: жіночий костюм – біла вишита сорочка, поверх неї одягнений білий лайбик, також вишитий. Спідниця («подолок») орнаментована вишивкою по нижньому краю з добавкою мережива. Пояс має тканий орнамент. Взуття – червоні або чорні сапоги на підборах; **чоловічий костюм**– біла сорочка з широкими рукавами, що зібрані на зап'ястях та мають пришитий манжет. Сорочка довше пояса та на випуск, орнамент переважно рослинний. Пояс товстий зі шкіри. Штани – полотняні гаті з доморобного білого полотна. На ногах чорні шкіряні чоботи.

Волинські: жіночий костюм– широка полотняна спідниця, оздоблена у долішній частині червоними перебірними смугами або з картатої чи смугастої тканини, з-під якої випущенна натканна смуга візерункового подолку; полотняна сорочка зі стійкою або викладним коміром, розкішне прикрашене червоним тканням або вишиваним орнаментом. Поверх спідниці одягали перкалевий або ситцевий фартух, вишитий орнаментом поперек. На голові тверді обручеподібні кибалки, зроблені з картону або гнучкої деревини. На ноги взутті постולי або чоботи.

Варіанти костюмів представлені у додатках.

РОЗДІЛ II. ПОСТАНОВЧИЙ ПЛАН ХОРЕОГРАФІЧНОЇ СЮЇТИ

1 мал. 	1-2 такт вступ 3-4 такт	З верхнього правого кута виходить перша група дівчат. Рухаються по діагоналі красивим кроком – па марше з правої ноги, в нижній лівий кут. Під час руху руки із підготовчого положення через 1 позицію відкриваються у 2 позицію.
---	-------------------------------	---

Умовні позначення:

Трикутник – чоловік;

Пів коло – жінка;

Гострий кут – обличчя чоловіка;

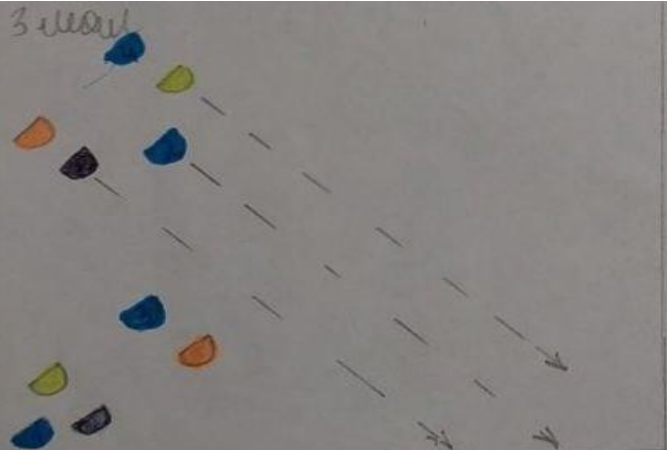
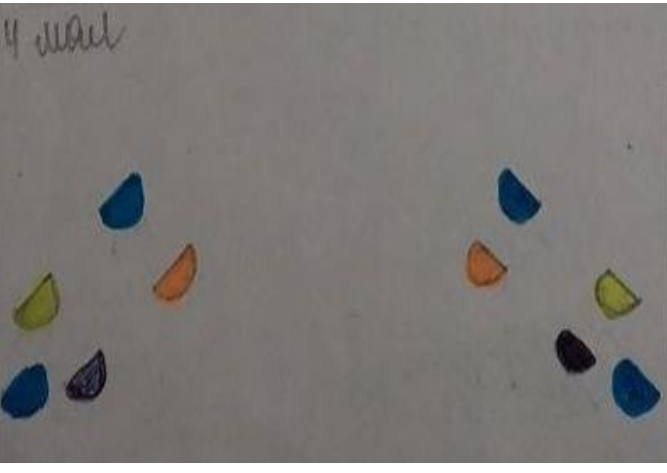

Півколо заокругленою стороною – обличчя жінки;

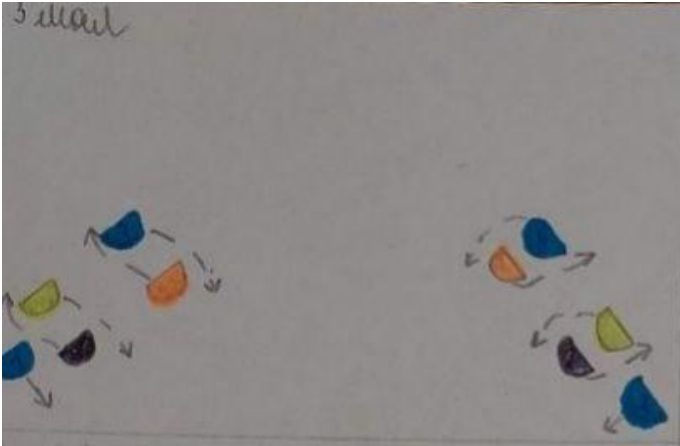
Пунктирна лінія зі стрілкою – напрямок руху;

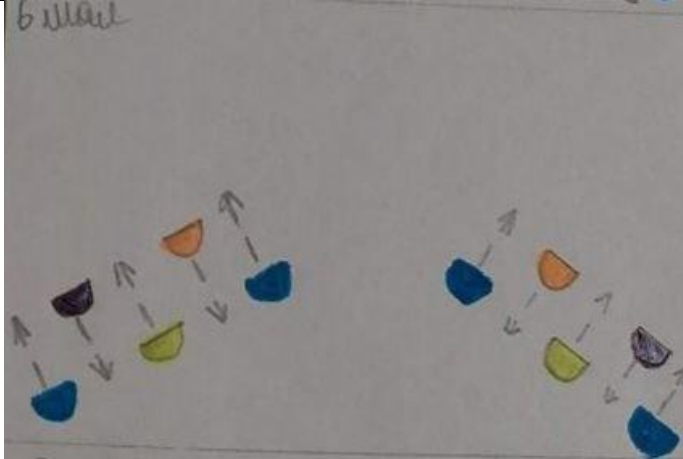
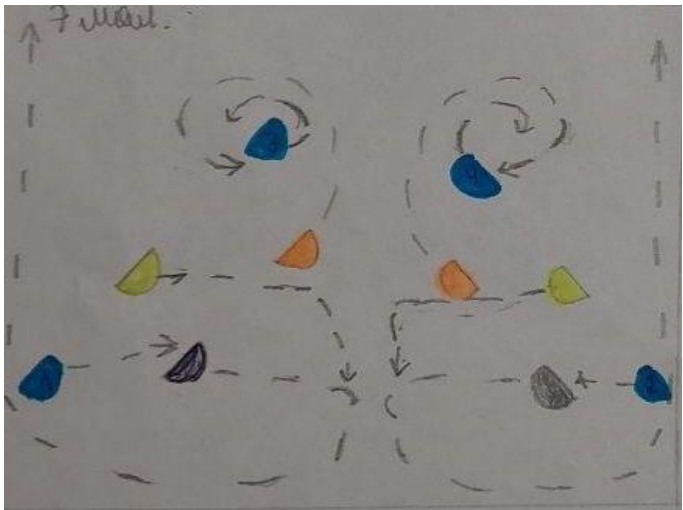
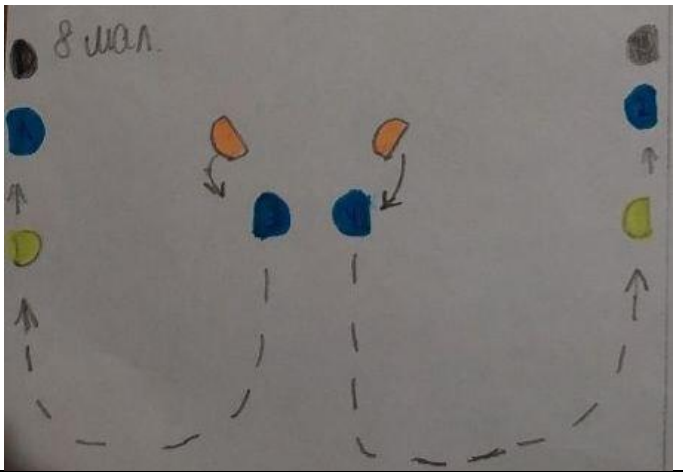
Синій колір – представники регіону Полісся та Волинь;

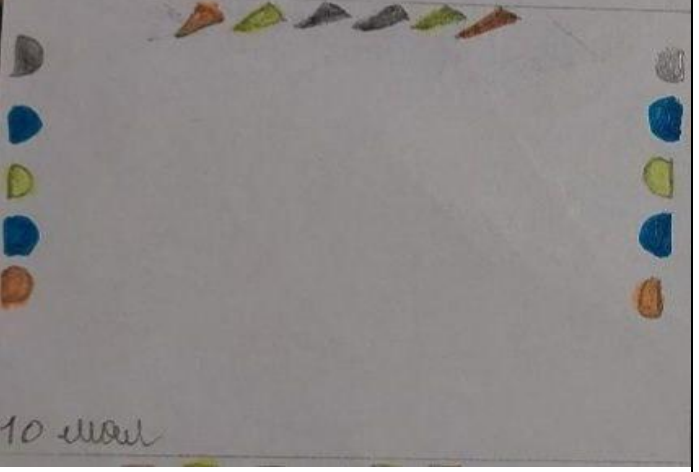

Жовтий колір – представники Закарпаття;

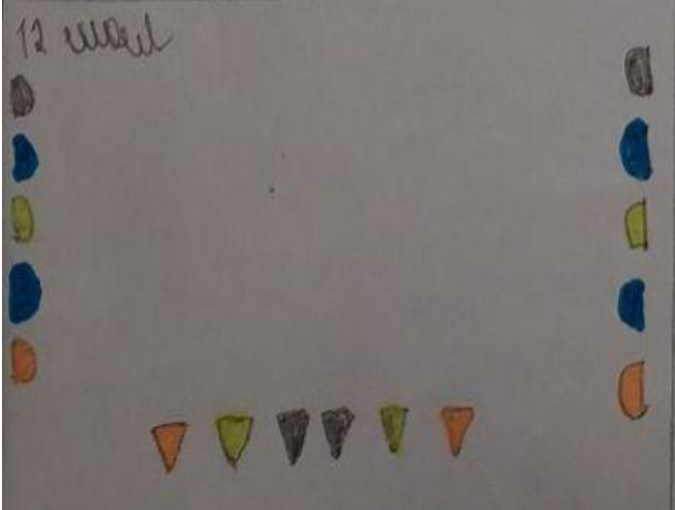
Помаранчевий – представники Буковини;

<p>2 мал.</p> 	<p>5-6 такти</p>	<p>На 5-ий такт роблять balance с правої ноги ліва рука на намисто, праву у 3 позицію(allonge). На 6-ий такт degageпо 4 позиції з правої ноги, права рука відкривається у третю позицію, ліва у другу, обидві руки –allonge. Погляд на кисть лівої руки, відкрита поза. Корпус направлений у 8 точку.</p>
<p>3 мал.</p> 	<p>7-8 такт</p>	<p>Перша група фіксує попередню позу. З верхнього лівого кута виходить друга група дівчат. Рухаються по діагоналі красивим кроком – па марше з лівої ноги, в нижній правий кут. Під час руху руки із підготовчого положення через 1 позицію відкриваються у 2 позицію.</p>
<p>4 мал.</p> 	<p>9-10 такт</p>	<p>Перша група фіксує попередню позу. На 9-ий такт роблять balance с лівої ноги права рука на намисто, ліва у 3 позицію(allonge). На10-ий такт degageпо 4 позиції з лівої ноги, права рука відкриваються у третю позицію, ліва у другу, обидві руки –allonge. Погляд на кисть правої руки, відкрита поза. Корпус направлений у 2 точку.</p>
<p>4 мал.</p> 	<p>11-14 такт</p>	<p>Рухи виконуються на місці без просування. Перша група дівчат на 11-ий такт робить перескок на праву ногу ліву виводить вперед руки через першу позицію відкриваються у 4 арабеск права рука попереду ліва позаду. Корпус нахилений до лівої ноги, погляд та голова спрямовані на праву руку. Друга групу в цей момент робить, те саме тільки</p>

		<p>дзеркально.</p> <p>12-ий такт перша група дівчат робить поворот сутеню у ліву сторону, руки вздовж корпусу, друга група поворот відповідно у праву сторону.</p> <p>13-14-ий такт перша група дівчат робить degage по 4 позиції, вага тіла на лівій нозі права витягнута назад і стоїть на носку вперед руки відкриваються через першу позицію ліва у третю, права у другу погляд на кисть лівої руки.</p> <p>Далі degage назад по 4 позиції, вага тіла залишається на правій нозі, ліва витягнута вперед на носок. Руки збираємо на намисто, погляд через праве плече спрямований до глядача.</p> <p>Друга групі дівчат виконує ці самі рухи, але дзеркально. Паралельно з першою групою.</p>
<p>5 мал</p> 	<p>11-12 такт</p>	<p>Дівчата виконують звичайні танцювальні кроки з носка. Ті що рухаються вперед відкривають руки через першу позицію у другу, ті що рухаються назад спиною, руки відкривають у третю.</p> <p>Виконавиці знаходяться у двох лініях у шахматному порядку.</p>
<p>6 мал</p>	<p>13-14 такт</p>	<p>Тепер виконавиці змінюються місцями. Ті хто виходив у першу лінію рухається спиною назад, і навпаки. Переміщення відбувається звичайними танцювальними кроками з носка.</p> <p>Перша лінія спиною йде назад руки з другої позиції відкриваються у третю, друга лінія йде вперед обличчям і руки опускаються до другої позиції, через підготовче положення і першу позицію</p>

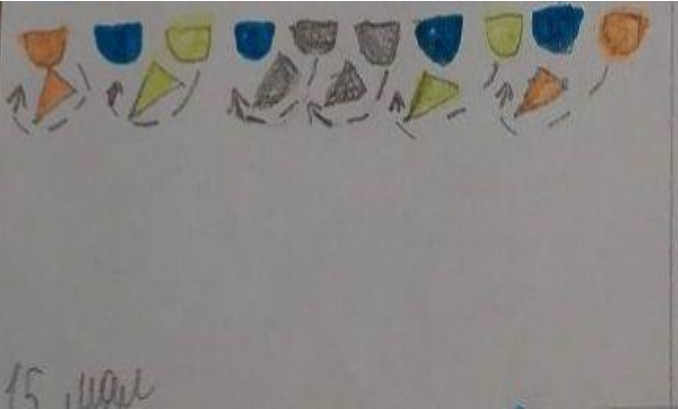
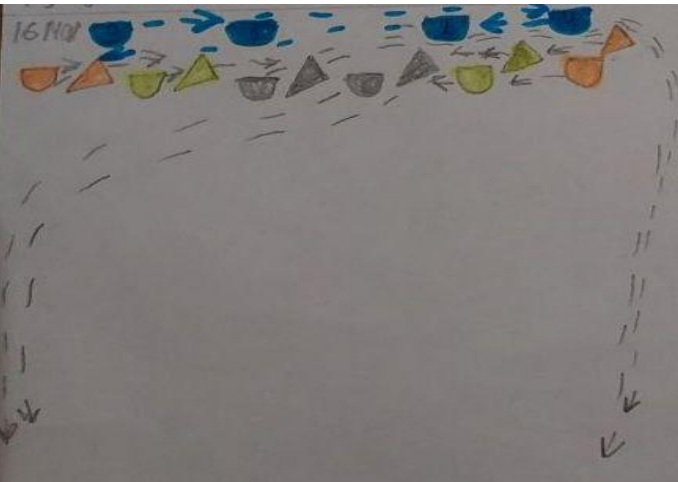
 <p>6 мал</p>		<p>відкриваються у другу долоньями вгору.</p>
 <p>7 мал</p>	<p>15-17 такт</p>	<p>Дівчата рухаються звичайним танцювальним кроком. Кожен такт одна пара дівчат проходить через центр і перед рухається у заданому напрямку. На початку такт дівчата з першої групи через першу позицію праву руку відкривають у третю позицію, ліву у другу і поступово просуваючись на своє місце опускають руки вздовж корпусу. Дівчата з другої групи повторюють все дзеркально. На 15-ий такт через центр проходять дівчата представниці регіону – Центральної України, на 16 -ий такт перша пара дівчат представниці – Волині, на 17-ий такт представниці – Закарпаття. В цей час друга пара дівчат Волині і представниці Буковини рухаються по своєму маленькому колу позаду.</p>
 <p>8 мал</p>	<p>18-19 такт</p>	<p>Тепер через центр із акцентом руками проходять на 18 такт представниці Волині(2 пара) та на 19-ий такт дівчата з Буковини. Інші дівчата рухаються у заданому напрямку на свої місця звичайним танцювальним кроком.</p>
<p>9 мал</p>	<p>20-ий такт</p>	<p>Всі дівчатка вишиковуються у дві лінії, боком до глядача і</p>

		<p>обличчям один до одного. В цей момент з правої та лівої куліси виходять хлопці. Танцювальним кроком, руки в кулаках на талії.</p>
<p>10 мал</p> 	<p>21-22 такт</p>	<p>Хлопці приймають мужню позу: ноги по широкій 2 позиції, долоні в кулаках на талії, корпус розвернутий у 2 точку, погляд спрямований вперед. Дівчата з лівої сторони на 21-такт роблять правою ногою нахльост у ліву сторону, права нога в цей момент приймає положення ку де пьє позаду, ліва рука на талії, права опускається донизу, корпус нахилиється у ліву сторону, погляд через ліве плече. На 22- такт випад на праву ногу в право до глядача ліва нога витягнута в сторону на носок, права рука відкривається у другу позицію долонею вгору, погляд на долоню. Дівчата, що знаходяться по праву сторону, роблять все дзеркально.</p>
<p>11 мал</p> 	<p>23-26 такт</p>	<p>Дівчата, що знаходяться у лінії з лівої сторони на 23-ий такт роблять маленький млинець у ліву сторону, руки під час повороту закривають на талію. 24-ий такт вага тіла на лівій нозі, права витягнута в сторону на носок. Ліва рука відкривається у третю позицію, права залишається на талії, голова повернута у сторону правого плеча. 25-26- такт зберігають позу. Лінія дівчат з правої сторони повторюю паралельно всі рухи дзеркально. У цей час хлопці рухаються</p>

		<p>вперед: На 23-ий такт такт крок з правої ноги, на 24-ий такт крок з лівої ноги, на 25-ий такт 2 кроки з правої та з лівої, на 26-ий такт повторити, кроки з такту 25-ть.</p>
<p>12 мал</p> 	<p>27-30 такт</p>	<p>Всі чотири такти дівчатка з лівої сторони роблять припадання на праву ногу, 1 припадання на 1 такт. Руки поступово із низького положення разом з корпусом відіймаються вгору через другу позицію у третю. Дівчата з правої сторони паралельно виконуються ці ж рухи, але дзеркально. На 27-ий такт хлопці роблять правою ногою нахльост у ліву сторону, права нога в цей момент приймає положення куди п'є позаду, ліва рука на талії, права опускається донизу, корпус нахиляється у ліву сторону, погляд через ліве плече. 28-ий такт такт випад на праву ногу в право до глядача ліва нога витягнута в сторону на носок, права рука відкривається у другу позицію долонею вгору, погляд на долоню. 29-ий такт роблять маленький млинець у ліву сторону, руки під час повороту закривають на талію. 30-ий такт вага тіла на лівій нозі, права витягнута в сторону на носок. Ліва рука відкривається у третю позицію, права залишається на талії, голова повернута у сторону правого плеча.</p>
<p>13 мал</p>	<p>31-32 такт</p>	<p>Дівчата по ліву сторону на 31-ий такт роблять balance праворуч, права рука залишається у третій позиції, ліва береться на намисто. 32-ий такт balance ліворуч, права рука вбирається до лівої на намисто. Лінія дівчат по іншу сторону в цей час виконую рухи</p>

<p>13 мал</p>		<p>дзеркально. Хлопці на 31-ий так роблять 1 крок правою ногою назад. 32-ий такт роблять 4 кроки назад рухаючись спиною(два кроки лівою, два кроки правою – почергово).</p>
<p>14 мал</p>	<p>33-34 такт</p>	<p>Дівчата з лівої та правої сторони роблять 6 кроків починаючи з правої ноги (три кроки на один такт), долоні на талії, голова у напрямку руху. Хлопці приймають мужню позу: ноги по широкій 2 позиції, долоні в кулаках на талії, корпус розвернутий у 2 точку, погляд спрямований вперед.</p>

<p>15 мал.</p> 	<p>35-38 такт</p>	<p>Дівчата, що мають пару, тобто представниці – Закарпаття, Буковини та Центральної України на 35-36 такти роблять 6 кроків починаючи з правої ноги (по три кроки на 1 такт) обходять свого партнера). Правою рукою малюють умовно коло починаючи з підготовчого положення через першу позицію, ліва рука вздовж корпусу. На 37-ий такт довертаючись через праве плече по ходу руху обличчям до глядача та приймають 5 позицію ніг, пара нога попереду, права рука проходить третю позицію. 38-ий такт права рука поступово через другу позицію опускаються вздовж корпусу. Дівчата представниці Волині на ці чотири такти роблять припадання на праву ногу (1 припадання на 1 такт виконується). Руки через першу позицію відкриваються у другу і утримуються. Наприкінці 38-ого такту опускаються вздовж корпусу, ноги встають у 5 позицію права нога попереду. Хлопці зберігають попереднє положення тіла.</p>
<p>16 мал</p> 	<p>39-42 такт</p>	<p>Виконавці рухаються у заданому напрямку на свої місяця (мал 17). три пара з правого боку проходять попереду пар з лівого боку, дві дівчинки (Волинь) з правого боку проходять попереду дівчат з лівого боку. Таким чином вони змінюють сторони и виходять у півколо та лінію. Роблять це звичайним танцювальним кроком. Всі з правої ноги, три кроки на 1 такт, тобто за 4 такти вийде 12 кроків. З перший кроком руки стрімко відкриваються у третю позицію рук.</p>
<p>17 мал</p>	<p>43-45 такт</p>	<p>Танцівники, що у парі на 1 третю 43-ього такт беруться у</p>

		<p>пари: хлопець правою рукою бере дівчину за талію, в свою ліву руку беру ліву руку дівчини, лікоть м'який, права рука дівчини вздовж корпусу. На решту 43-ого такту та 44-45 такти роблять кроки с правої ноги. В парі вони виконують коло навколо себе. Три пари, що знаходяться з лівої сторони сцени роблять коло навколо себе в праву сторону, а пари що знаходяться на правій стороні, коли роблять вліво. В цей час на три такти по 3 кроки в 1 такт дівчата з Волині. Дівчина, що стоїть ближче до правої куліси і та що по центру починають з лівої, дві інші з правої. На останню чверть 45-го такт танцівники всі стають у 5 позицію права нога попереду, руки поступово опускаються вздовж корпусу.</p>
<p>18 мал</p>	<p>46-48</p>	<p>Музичний супровід починає уповільнюватись, тож на три такти розтягується уклін. Дівчата з підготовчого положення відкривають руки через першу позицію у другу. Потім прибирають руки на намисто та роблять нахил корпусу вперед, з рівною спиною. Паралельно з дівчатами хлопці праву руку тримають на талії в кулаку, одночасно ліву руки відкривають у 3 позицію, а праву ногу відкривають у бік. Потім вагу тіла перенести на обидві ноги тілу руки прикладають до серця. Одночасно з дівчатами роблять нахил корпусу вперед. На кінець 48 такт випростовують корпус, а руки опускають вздовж корпусу дівчата, хлопці вбирають на пояс в кулаки.</p>
<p>19 мал</p>	<p>49-52 такт</p>	<p>Далі починається частина танцю представників Буковини (2 пари) інші учасники сюїти також знаходяться на сцені та виконуються танцювальні рухи</p>

Буковини.
 На 49 такт на кожну з долей всі учасники роблять 4р. реліве дівчата по 5 позиції ніг, хлопці по 2 позиції, не змінюючи положення рук, голови та корпусу.
 50-52 такт учасники розходяться на інший малюнок.
 По 6 позиції ніг на «раз» 50-ого такту наступають на праву ногу, на «і» на ліву, на «2» на праву, на «і» ліва нога піднімається на пасе по 6 позиції, вага тіла на правій нозі, на «3» наступають на ліву, на «і» на праву, на «4» на ліву, на «і» права нога на пасе по 6 позиції. Тобто роблять переступчики з підняттям коліна на пасе – **Рух №1**.
 Представники Волині дівчатка беруть положення рук на киптар, зачепивши великий палець.
 Пари що представлять Центральну Україну та Закарпаття дівчата праву руку на киптар, ліва на плече хлопці, погляд на партнера, хлопці ж правою рукою беруть дівчину за талію, права рука на кістку тазостегнового суглоба, в кулаці кладеться, погляд на партнерку.
 Представники Буковини парубок правою рукою тримає праву руку дівчини, обидві руки підняті вгору і трішки право, зімкнуті кисті знаходяться над правим плечем дівчини. Лівою рукою парубок тримає ліву руку дівчини, що відведені вліво на рівень грудей хлопця, дивляться один на одного.
 На 51-52 такт кроки повторюються. Положення корпусу, рук і голови танцівників зберігається.

20 мал

53-54 такт

Представники Буковини :
 Стоять обличчям один до одного у дівчат руки на киптар, у хлопців в кулаках на кістках тазостегнового суглоба.

	<p>По 6 позиції 53 такт на «раз, два» праву ногу через захлобт виносять вперед на всю стопу, злегка підстрибнувши на лівій нозі вага на лівій нозі, на «три, чотири» повторюємо з лівої ноги, вага залишається на правій нозі. Корпус трішки нахилений вперед, погляд один на одного.</p> <p>54 такт на «раз, два» захлобт через перед, потім положення на пасе біля коліна лівою ногою, на «три, чотири» повторюємо захлобт правою ногою.</p> <p>В цей момент на 53-54 такт всі інші учасники: обличчям у півколо дівчата тримають руки на киптар, у хлопців в кулаках на кістках тазостегнового суглоба.</p> <p>З правої сторони починають з лівої ноги рухаються до центру, з лівої сторони с правої ноги рухаються також в центр – приставними кроками.</p> <p>4 кроки, по два на кожен такт.</p>
<p>21 мал</p>	<p>55-56 такт</p> <p>Буковинці: в парі виконують до-за-до спинами рухаючись вправо. Виконують на два такти Рух №1 з правої ноги, 4 рази, по 2 рази на 1 такт.</p> <p>Всі інші представники в цей момент також виконують Рух №1 з правої ноги, 4 рази, по 2 рази на 55 такт, 1 раз на 56 такт і на «3,4» 56-го такту роблять два притупи лівою, потім правою ногою, але стоять на місці.</p>

22 мал

57-60 такт

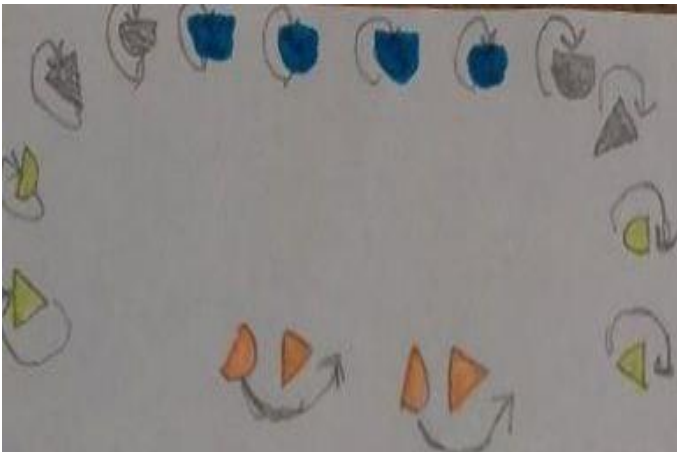
57-58 такт Буковинці стоять в парі півоберт один до одного. Дівчатка роблять 4 оберти високої погорянки, руки на каптарях тримають. Хлопці роблять три рази гайдук круч і закінчують на «три, чотири» 58-ого такту притупами права, потім ліва нога.

Всі інші: з правої ноги роблять переступчики: виводять праву ногу вперед, потім в бік на всю стопу, вага на лівій нозі коліно зігнуто. Роблять три рази і закінчують на «три, чотири» 58-ого такту притупами права, потім ліва нога. Голова під час переступчики рухається за правою ногою.

59-60 такт Буковинці обертаються в парі в праву сторону роблячи упадання на праву ногу. Дівчата кладуть кисті рук хлопцям на плечі, хлопці свої кисті дівчатам на талію, стоять обличчям один до одного.

Всі інші учасники повторюють переступчики, але вже з лівої ноги.

23 мал

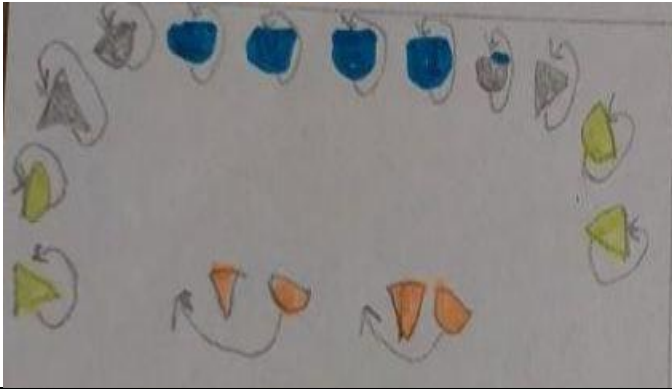

61-62 такт

На 61 такт Буковинці дівчата роблять підскок на ліву ногу, потім на праву в повороті міняються стороною з партнером, тобто поворот за лівим плечем. На 62 такт роблять три притупи із за такту, починаючи з правою ногою. Хлопці Буковинці роблять це саме але не місця. Підчас притупів відкривають руку у другу позицію, руки, що ближче до партнера кладуть один одному на талію.

Всі інші представники роблять ногами те саме, в повороті за правим плечем як і дівчата Буковинці, хлопці тримають руки на кістах в кулаках, дівчата на киптарику.

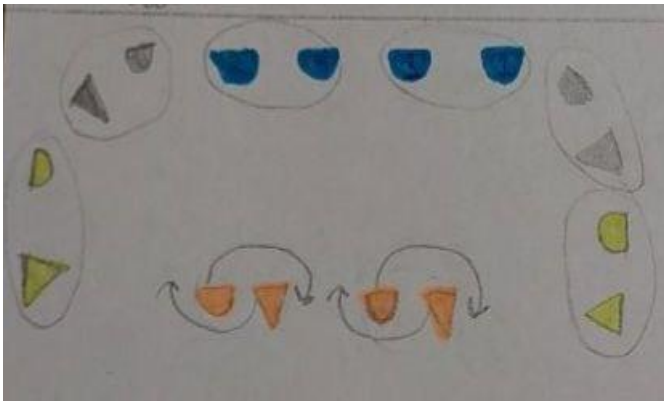
24 мал

63-64 такт

На 63-64 повторюють те саме але в іншу сторону і з іншої ноги. У дівчат Буковинців поворот буде йти за правим плечем, хлопці Буковинці на місці, всі інші учасники роблять підскоки в повороті за лівим плечем.

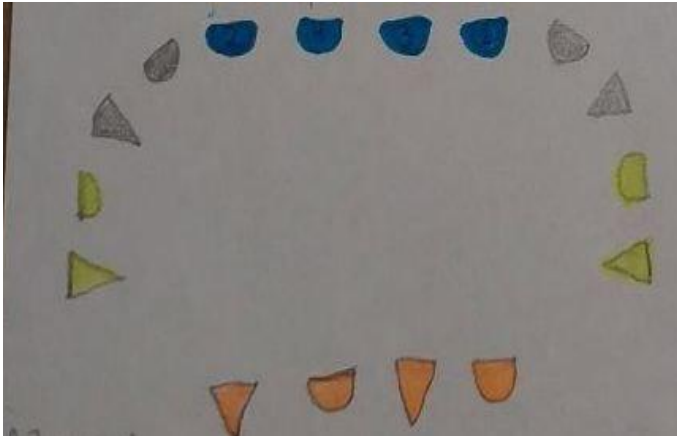
25 мал

65-68 такт

На 65 такт Буковинці в парі беруться за руки, вільні руки у дівчат права на киптар, у хлопців ліва в кулах на кістку роблять маленькі тупотіння ногами по 6 позиції, при цьому повертаючись один до одного і колихають злегка головою
66 такт положення рук, рухи головою не змінюються, ногами роблять маленькі тупотіння розвертаючись один від одного і стають спинами, руками тримаються: права рука дівчини за ліву хлопця, і права руки хлопця за ліву дівчини.
67 такт тупотіннями змінюються місцями, тепер дівчина зліва від хлопці в парі.
68 такт всі чотири представника Буковина беруться за руки і стоять в одній лінії роблять три притупи із за такт починаючи з лівої ноги.
65-66 такт всі інші учасники беруть внутрішніми руками вільні руки у дівчат на киптар, у хлопців в кулачу на кісткі. Роблять ці ж самі тупотіння по 6 позиції один від одного роки відкривають у 2 позицію.
67-68 такт тупотіння ріки закривають на киптар дівчат, хлопці в кулак на кістку.

26 мал.

69-76 такт

Буковинці тримаються за руки в лінії та виконують комбінацію:

69 такт на «раз, два» захльост через перед, через пасе біля коліна по 6 позиції лівою ногою ногою руки згинаються у лікті, на «три, чотири» два притупи з правої ноги починаючи, руки вирівнюються до низу

70 такт повторюють все з правої ноги.

71 такт на «раз, і, два» швидкі приставні кроки з правої ноги руки в ліктях згинаються на «і» удар лівою ногою руки вирівнюються, на «три і чотири» приставні кроки з лівої ноги вліво руки в ліктях згинаються, на «і» удар правою ногою ногою руки вирівнюються.

72 такт переступчики лівою ногою назад, потім правою, руки підіймаються угору.

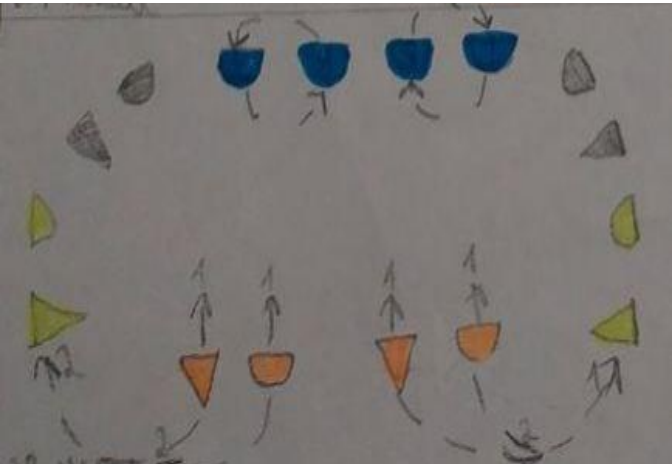
73 такт корпус на пів звороту у 8 точку .

На «раз, два» трішки присівши 2 удари подушкою правої ноги позаду, на « три, чотири» ковзним рухом праву ногу виводи вперед у 8 точку на всю стопу.

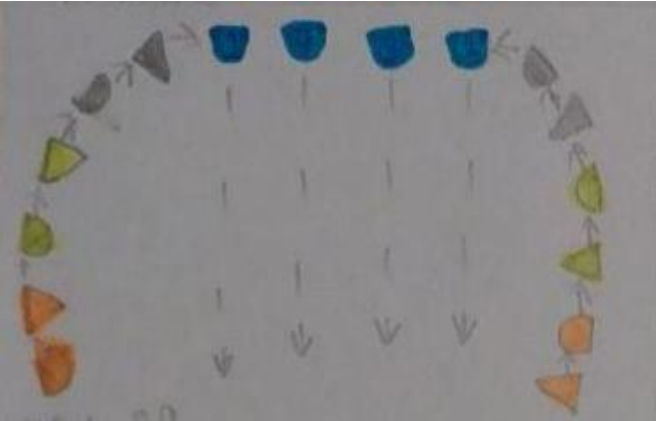
74 такт корпус на пів звороту у 2 точку.

На «раз, два» трішки присівши 2 удари подушкою лівої ноги позаду, на « три, чотири» ковзним рухом ліву ногу виводи вперед у2 точку на всю стопу.

75 такт беруться у пари Буковинці права рука хлопця і ліва рука дівчини з'єднуються попереду, лікті рівно, права рука дівчини на ліве плече хлопця, лівою рукою хлопець тримає дівчину за талію. Ногами на «раз, два» підскок на ліву ногу, «три, чотири, два удари правою ногою.

	<p>76 такт на «раз, два» підскок на праву ногу, на «три, чотири» два удари лівою ногою.</p> <p>69-72 такт решта виконавців в півколі беруться за руки. Роблять переступчики правою ногою виводять вперед на всю ступню, назад на подушечку. 4 рази, 1 раз на 1 такт. Коли нога йде вперед руки виводяться також вперед на рівні грудей, коли назад руки опускаються вздовж корпусу.</p> <p>73-76 такт на 1 такт виводять на «раз, два» ліву ногу вперед, на «три, чотири» праву, вся ступня притиснута до підлоги. Руки весь час тримаються на рівні грудей, лікті рівні.</p>
<p>27 мал.</p> 	<p>77-80 такт</p> <p>Буковинці закінчують свою основну партію, підключаються дівчата, що представляють Волинь.</p> <p>77 такт роблять похитуючи рухи у дівчат руки на киптар, хлопці в кулаках на кістки. На «раз, два» у дівчат вага на лівій нозі права витягнута в сторону на носок, погляд у ліво, у хлопців навпаки. На «три, чотири» переносять вагу тіла на іншу ногу погляд у інший бік.</p> <p>78 такт положення рук зберігається. Ноги з'єднуються в 5 позицію, на «раз, два» реліве у дівчат голова вліво, у хлопців направо, «три, чотири» голова змінює напрям.</p> <p>79 такт ліву руку піднімають вгору і кистью роблять помахування права, вліво, чотири кроки з правої ноги назад.</p> <p>80 такт руки робляться ті самі рухи, кроки тепер роблять у заданому напрямку.</p> <p>77-80 такт представники Центральної України та Закарпаття руки беруть в кулаки на талію, по 6 позиції</p>

		<p>ніг роблять пружинки з півобертом корпусу. На «раз, два» дівчата повертають у право, хлопці вліво, на «три, чотири» змінюють поворот корпусу. І так 4 такти.</p> <p>77-78 дівчата представниці Волині руки беруть на пояс, роблять кроки з правої ноги, до-за-до через центр.</p> <p>79 такт роблять похитуючи рухи На «раз, два» у дівчат вага на правій нозі ліва витягнута в сторону на носок, погляд у право. На «три, чотири» переносять вагу тіла на іншу ногу погляд у інший бік.</p> <p>80 такт на «раз, і» зіскок по 6 позиції ніг, «два і три» високе підняття стегна вперед починаючи з правої ноги, «і» пауза затримати праву ногу на пасе біля коліна по 6 позиції, «чотири» приставить праву ногу до лівої на підлогу.</p>
<p>28 мал</p> 	<p>81-82 такти</p>	<p>Потім частина сюїти де представлений танцювальний регіон Полісся та Волинь: його представляють чотири дівчини. Дівчатка з Волині:</p> <p>81 такт на «раз, і, два, і» два кроки з каблука починаючи з правої ноги, на «три, і, чотири, і» піднімаюся високо стегно починаючи з правої ноги.</p> <p>82 такт повторюють рухи з 81-го такту.</p> <p>В цей час всі інші танцівники вбирають руки на талію в кулаки. Йдуть з правої ноги з каблука виходить 8 кроків, 4 кроки на 1 такт.</p>
<p>29 мал</p>	<p>83-88 такт</p>	<p>Волинянки</p> <p>83 такт на місці на «раз» виносять праву ногу на каблук вперед, на «два» відводять коліно трохи вбік ноги робить атітюд позаду. На лівій нозі робимо маленькі під</p>

	<p>пригування. На «три», «чотири» робимо те саме, але змінюємо ноги. 84 такт повторюємо рухи з такту 83.</p>
	<p>В цей час інші представники беруться за руки і утворюють єдине півколо. 83 такт на «раз, два» по 6 позиції роблять пружинку з півоберт корпусу дівчата вліво, хлопці вправо. На «три, чотири» змінюють сторону півоберту. 84 такт повторюють рухи з такту 83.</p> <p>Волинянки: 85 такт дівчата умовно поділені під номером 1 и 4 роблять 4 галопи з правої ноги рухаючись вправо, руки відкривають у 2 позицію долонями вгору 86 такт на «раз, два» виконують два підскоки в повороті вправо перший на праву ногу. На «три, чотири» стрибок «піджятий». Під час повороту руки закривають н талію в кулаки. В цей час дівчатка під номером 2 і 3 роблять ці самі рухи але починають з лівої ноги і поворот роблять вліво 87-88 такт повертаються на свої місця по тій же траєкторії руху. Тільки змінюють ногу з якої починають галоп та напрям повороту .</p> <p>Інші учасники сюїти рухаються пів колом здвигаючись на одного чоловіка на 1 такт. І потім на один такт повертаються на своє місце. 85 такт дівчата рухаються</p>

	<p>вліво з лівої ноги галопом на «раз, два, три» галоп, на «чотири» притуп правою ногою. Хлопці в цей час ухаються право починають галоп з правої ноги три рази на «раз, два, три», на «чотири» притуп лівою ногою.</p> <p>На 86 такт дівчата йдуть вправо, хлопці вліво, просто змінюють ногу з якої починають галоп та напрямок руху.</p> <p>87 такт повторюють рух з такту 85.</p> <p>88 такт рух повторюють з такту 86.</p> <p>Під час такого руху варто звернути увагу дівчата завжди проходять попереду, хлопці позаду. Умовно два таких півкола одне з дівчат, інше з хлопців.</p>
--	---

30 мал

89-92

Волинянки

89 такт на «раз, два» Волинянки під номером 1 та 4 починають з правої ноги, вага тіла на лівій підскок маленький на лівій нозі, праву виводять вперед на всю ступню, корпус нахилений трішки до ноги. На «три, чотири» права підводим назад переступчик на лівій нозі.

Дівчата під номером 3 та 2, роблять той самий рух, але вага тіла на правій, вперед спочатку виводимо ліву ногу і корпус нахилений до лівої ноги, погляд на партнерку.

90 такт дівчата змінюють ноги ті що робили з правої роблять з лівої тобто відвертаються від партнерки, а ті що робили з лівої роблять з правої ноги і повертають до партнерки з іншої пари, до центру.

91 такт дівчатка у пів оберті до своєї партнерки номер 1 з 3, номер 4 з 2.

Крокують на місці з правої ноги 8 кроків виходить. Руки витягнуті вперед, кисті скорочені на себе, пальці рівні і на кожен рахунок повертають кисті рук вправо та вліво.

92 такт роблять дві тріольки починаючи з правої ноги.

89-92 інші учасники хлопці роблять рухи з такту 89-90 які робили дівчата Волинянки під номером 1 та 4, дівчата повторюють рухи, що робила дівчатка під номером 3 і 2.

31 мал

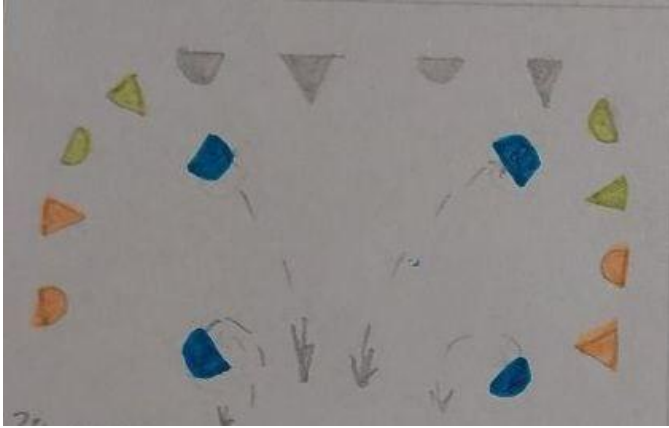
93-96 такт

Волинянки:

93-94 такт стають правим боком одна до одної по парам, беручись правою рукою за талію одна одної попереду, ліва рука відкрита у другу позицію. Роблять тріольки в повороті в парі за часовою стрілкою, починаючи з правої

	<p>ноги, 2 тріольки на один такт. Тобто буде 4 тріольки.</p> <p>95 такт продовжують поворот в парах роблять маленькі стрибки на правій нозі 4 разі, ліва при цьому фіксується попереду в положенні тірбушон зі скороченою стопою, ліва рука залишається у другій позиції.</p> <p>96 такт руки кладуть на талію в кулаки роблять 4 кроки з каблука, починають з правої ноги розходяться на коло обличчям із кола.</p> <p>В цей час інші танцівники на 93 такт починають з правої ноги на «раз» виносять праву ногу на каблук вперед, на «два» відводять коліно трохи вбік ноги робить атітюд позаду. На лівій нозі робимо маленькі під пригування. На «три», «чотири» робимо те саме, але змінюємо ноги.</p> <p>94-96 такт повторюють рухи з такту 93.</p>
<p>32 мал</p>	<p>97-100 такт</p> <p>Волинянки:</p> <p>97-100 такт підскоки в повороті по колу. На кожен сильну долю такту роблять підскок, починають з правої ноги. На першу долю 97 і 99 такт руки відкривають у другу позицію. На четверту долю 98 і 100 такту руки закривають на талію в кулаки. Оберт закінчують обличчям із кола, кожна у свою точку.</p> <p>В цей час на першу долю 97 такту решта танцівників робить зіскок у шосту позицію носки розвернуті у 8 точку, плечі дивляться вперед, легка скрутка корпусу, голова нахилена до лівого плеча, руки відкриваються у другу позицію. І утримують цю позу 4 такти поспіль.</p>

33 мал

101-104
такти

Волинянки:

101 такт на «раз, два» праву ногу виносять на каблук і забирають через перед і пасе біля коліна до себе, змінюючи ногу, на «три, чотири» повторюємо з лівої ноги.

102 такт на «раз, два» праву ногу виносять на каблук і забирають через перед і пасе біля коліна до себе, змінюючи ногу, на «три, чотири» поворот через ліве плече «піджати», залишаються обличчям в коло.

103 такт на «раз, два» праву ногу виносять на вперед на всю стопу рівною в коліні і роблять два підскоки на лівій нозі, на «три, чотири» повторюємо рух з лівої ноги.

104 такт роблять 4 кроки з каблука починаючи з правої ноги і рухаються вперед в одну лінію обличчям до глядача.

В цей час інші виконавці: роблять по два хлопки на кожную сильну долю такту, і роблять похитуючи рухи на «раз, два» у вага на правій нозі, ліва витягнута в сторону на носок, погляд вправо. На «три, чотири» переносять вагу тіла на іншу ногу погляд у інший бік.

І так 3 такти, тобто буде 14 хлопків, по 4 на 1 такт. І на останній четвертий без хлопків, на «три, чотири» 104 такту руки забирають на талію в кулаки, праву ногу закривають через пасе біля коліна у 5 позицію, права нога попереду.

34 мал

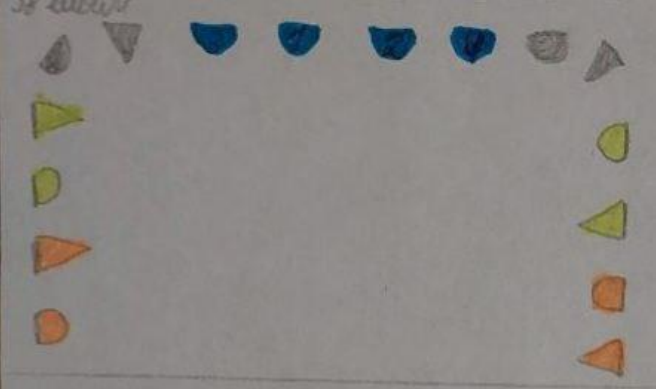
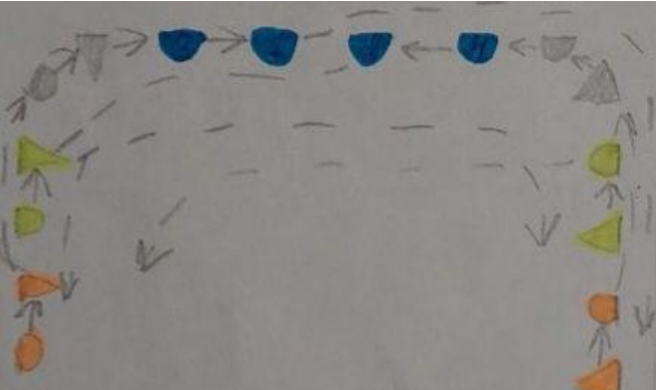
105-108

Волинянки:

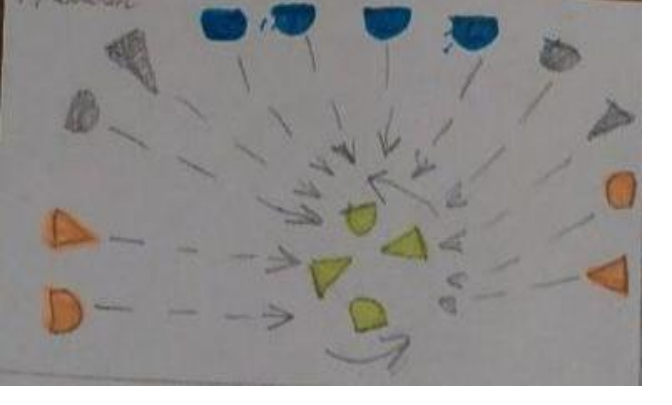
105 такт роблять тинок маленький з правої ноги і удар лівою виворітно, тинок з лівої удар правою, руки тримають на талії в кулаках (тинок на Волинський характер).

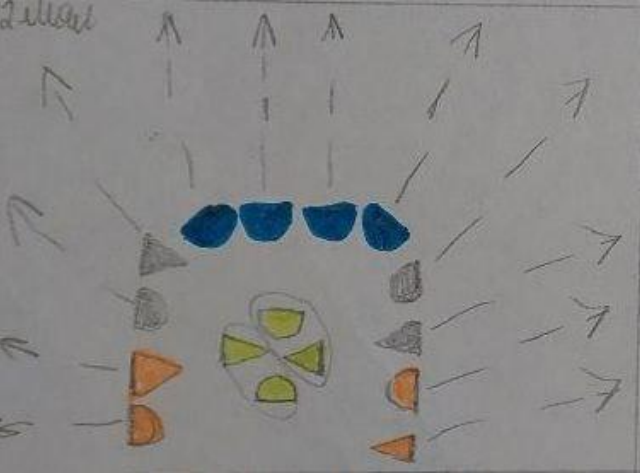
106 такт 3 удари лівою ногою виворітно із-за такту, руки

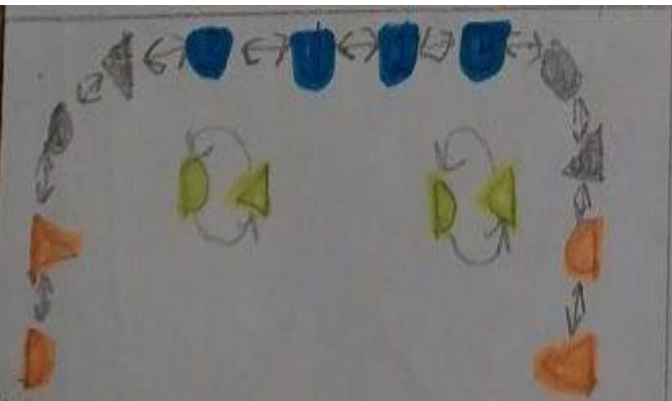
	<p>попереду в кулаках, лікті зігнуті, коли відриваємо стопу від підлоги руки згинаємо кулаки підтягуємо до грудей і опускаємо коли нога робить удар (ніби перемо білизна). 107-108 такт повторюємо ці ж руки але тинок починаємо з лівої ноги. В цей час інші виконавці роблять ногами ідентичні рухи, але руки весь час тримають на талії в кулаках.</p>
<p>35-36 мал</p>	<p>109-112 такт</p> <p>Волинянки: 109 такт роблять 4 підскоки в повороті з правою ногою на 1 долю 1 підскок, просуваючись по лінії в ліво. 110 такт беруть одна одну за талію позаду, корпус нахилений майже паралельно підлозі і мілкими тупотіннями повертаються на свої попередні місця в лінії. 111 такт через праве плече повертаються спиною до глядача руки витягують рівними вперед кисті скорочені на себе і махають ними право та вліво, роблять кроки з каблука починаючи з правої ноги 4 кроки. 112 такт роблять перескок на праву ногу з пів обертом через ліве плече до глядача руки вбирають назад за спину, корпус нахилений вперед. В цей час решта виконавців міняються містами. 109-110 такт Виконавці з правого боку сцени пересуваються голопом в ліву частину починають галоп з правої ноги 6 разів, на «три, чотири» 110-го такту роблять притуп лівою ногою. Танцівники з лівого боку сцени роблять ті самі рухи, але починають з лівою ногою. Права сторона проходить попереду лівої. 111-112 такт знову змінюються</p>

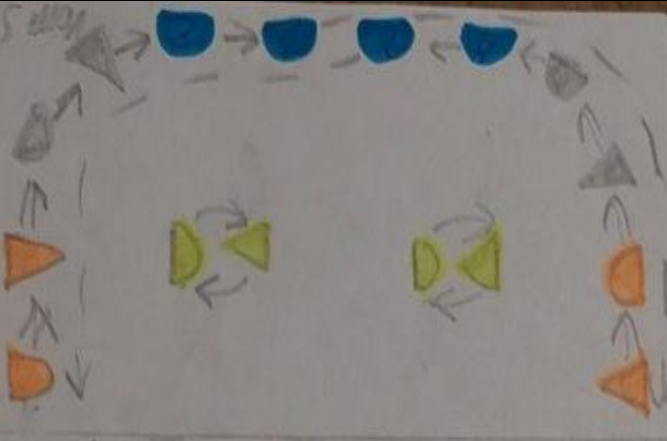
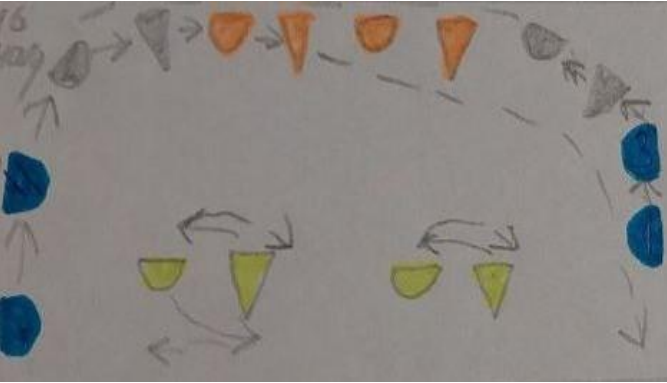
		містами рухи ті ж самі, тепер навпаки починають з інших ніг. Траєкторія руху не змінюється
<p>37 мал</p> 	<p>113-116 такт</p>	<p>Далі починається частина де солістами виступають представники Закарпаття.</p> <p>113 такт всі учасники беруться за руки і згинають у ліктях з'єднанні долоні на рівні грудей. Роблять пружинисті рухи На «раз, два» вага на правій нозі яка зігнута в колінні, ліва витягнута в сторону на носок, погляд у право. На «три, чотири» переносять вагу тіла на іншу ногу погляд у інший бік.</p> <p>114 такт на «раз, два» вага на правій нозі яка зігнута в колінні, ліва витягнута в сторону на носок, погляд у право. На «три, чотири» два притупи починають з лівої ноги, руки опускаються до низу, голова прямо.</p> <p>115-116 такт повторюють рухи з такту 113-114, але починають з лівої ноги.</p>
<p>38 мал</p> 	<p>117-120</p>	<p>Закарпатці:</p> <p>117 такт Закарпатці беруться в парі за руки та підіймають їх гору, лікоть зігнутий, зімкнуті кисті на рівні плечей. 4 рази із-за такту роблять дробітки починаючи з правої ноги, просуваються в парі на задані їм місця (Рух №2).</p> <p>118-120 такт просуваються далі повторюючи рухи з 117 такту - Рух №2.</p> <p>В цей час інші учасники сюїти всі разом утворюють півколо, виконують пружинисті приставні кроки по 6 позиції (Рух №3), беруться за руки як і солісти і разом з кроками рухають руками в напрямку рух. 2 кроки на 1 такт. В сумі 8 кроків. Діляться навпіл та змінюються сторону півкола, ті що знаходяться на правій</p>

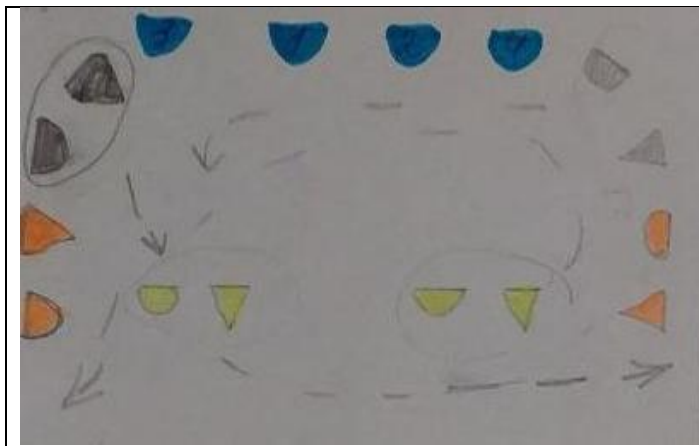

		<p>частині сцени походять попереду, починають кроки з правої ноги, учасники з лівої сторони починають з лівої ноги рух.</p>
<p>39 мал</p> 	<p>121-124 такт</p>	<p>Закарпатці: 121 такт : пара що з правої сторони на «раз» робить крок на праву ногу, на «два» вага тіла на правій нозі ліва на пасе біла коліна виворітно (крок з танцю Рахіванка», руки також зігнуті в ліктях і працюють право та вліво відповідно до кроку. На «три» знову крок на праву ногу, на «чотири» вага тіла на правій нозі ліва на пасе біла коліна виворітно (крок з танцю Рахіванка» - Рух №4).</p> <p>Пара що з лівого боку в цей час робить Рух №4, але починає з лівої ноги.</p> <p>122 такт Закарпатці повторюють рухи з такту 121. Рухаються на зустріч один одному.</p> <p>123 Рух №2, пара з правого боку починає з лівої ноги, з лівого боку з правої. Цим рухом вони утворюють коло обличчям в центр і з'єднують всі руки разом. В цей час інші виконавці виконують Рух №3 повертаючись на свої місця не порушуючи траєкторії.</p>
<p>40 мал</p> 	<p>125-128 такт</p>	<p>Закарпатці: 125-218 такт рухаються по колу, руки з'єднанні і виконують Рух №2.</p> <p>Інші виконавці 125 такт на «раз» роблять підскок на праву ногу по 6 позиції, ліва на пасе, на «два» ліву утримуємо на пасе і робимо маленький стрибок на правій нозі. На «три» високе піднімання право стегна, вага на лівій нозі, на «чотири» високе піднімання лівого стегна вага на правій нозі. Руки учасники тримають зігнуті в ліктях і роблять пружинисті рухи вверх-вниз. Таким крок вони звужують півколо і підходять до солістів.</p>

	<p>(Рух №5) 126 такт повторюють Рух №5, але підскок починають на ліву ногу. 127 рухи з такту 125. 128 рухи з такту 126.</p>
<p>41 мал</p> 	<p>129-132 такт</p> <p>Закарпатці: 129 такт всі учасники беруться за руки і згинають у ліктях з'єднанні долоні на рівні грудей. Роблять пружинисті рухи. На «раз, два» вага на правій нозі яка зігнута в колінні, ліва витягнута в сторону на носок, погляд у право. На «три, чотири» переносять вагу тіла на іншу ногу погляд у інший бік. 130 такт на «раз, два» вага на правій нозі яка зігнута в колінні, ліва витягнута в сторону на носок, погляд у право. На «три, чотири» два притупи починають з лівої ноги, руки опускаються до низу, голова прямо. 131-132 такт повторюють рухи з такту 129-130, але починають з лівої ноги. В цей час інші танцівники рухають спиною на свої місця, розширюють півколо. 129 і 131 такт рух Рух №5 на праву ногу. 130 і 132 такт Рух №5 на ліву ногу.</p>

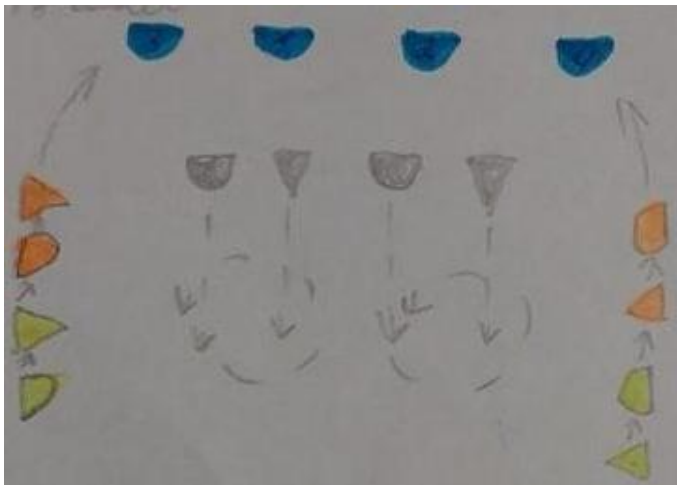
<p>42 мал</p> 	<p>133-136 такт</p>	<p>Закарпатці: 133-136 згідно малюнку розривають своє коло і розходяться на міста в парах, тримаючись за руки, виконують Рух №2 починаючи з правої ноги. Інші виконавці 133 такт розривають руки ставлять на пояс в кулаки роблять два підскоки на праву ногу, другий на ліву в повороті в праву сторону. 134 такт три дробітки із за такту починаючи з лівої ноги. 135 такт рух з такту 133 але починають підскок на ліву ногу і поворот вліво. 136 такт рух з такт 134 але дробіток починається з правої ноги.</p>
<p>43 мал</p> 	<p>137-140 такт</p>	<p>Закарпатці: 137-140 такт в парі роблять до-за-до по квадрату виконують Рух №3 починаючи з правої ноги. 137-138 такт інші виконавці виконують Рух №4 рухаються вліво починають з правої ноги, руки тримають з'єднаними зігнутими в ліктях, кисті на рівні плечей, роблять похитування головою право та вліво. 139-140 такт повторюю рухи з такту 137-138 але рухаються у зворотньому напрямку, повертаються на свої місця, починають з лівої ноги.</p>
<p>44 мал</p>	<p>141-142</p>	<p>Закарпатці: 141 такт висока погорянка в повороті на прав ногу в парі, дівчата кладуть руки хлопцям на плечі, хлопці дівчатам на талію і обертаються за часовою стрілкою. 142 такт чотири упадання на праву ногу в повороті положення рук не змінюється. Інші учасники 141-142 такт</p>

		<p>діляться навпіл, ті що з правого боку рухаються вліво починають з правої ноги робити біг з високим підніманням стегна 8 разів в просування, учасники з іншого боку роблять той самий рух але починають з лівої ноги. Руки тримають з'єднаними зігнутими в ліктях, кисті на рівні плечей.</p>
<p>45 мал</p> 	<p>143-144 такт</p>	<p>Закарпатці: 143 такт дівчата на «раз, два» роблять підскок в повороті на ліву ногу праву на пасе біля коліна виворітно, ліва рука відкриваються у 3 позицію, права у 2. І роблять в повороті вліво. Хлопці роблять це самий рух але на іншу ногу і спиною до глядача. На «три, чотири» дівчата роблять два притупи починаючи з правої ноги, руки на талії в кулах. Хлопці роблять два стрибки вгору розкриваючи ноги до 2 позиції в повітрі, права рука за спиною, ліву підіймають рівну вгору, долонею до глядача. 144 роблять на «раз, два» рухи з такту 143 але змінюють ноги на протилежні і напрямок повороту. Таким чином повертаються на свої місця. На «три, чотири» дівчата роблять маленький млинець вправо 1, і закінчують на півпальцях, руки на талії в кулаках. Хлопці в цей момент роблять присядку м'ячик один раз і закінчують у випаді на праву ногу, ліва позаду на носку, ліва рука у 3 позиції, права у 2. Інші виконавці 143-144 такт виконують рухи х такту 141-142 але починають з інших ніг і повертаються на свої місця.</p>
<p>46 мал</p>	<p>145-148</p>	<p>Тепер починається частина сюїти де солістами виступають представники Центральної</p>

України.
145-148 такт в парах представники Закарпаття та Центральної України рухаються по колу бігунцем з правої ноги (**Рух №6**) : хлопець правою рукою бере дівчину за талію, в свою ліву руку беру ліву руку дівчини, лікоть м'який, права рука дівчини в низькій 2 позиції, долонею вниз. 2 бігунця на 1 такт, тобто в сумі 16 бігунців, 8 з правої, 8 з лівої.
Інші представники на 145-148 такт залишаються на місці. На початку 145 такту роблять крок на праву ногу виворітно, залишають вагу тіла на ній, ліва позаду на носок винесена, руки відкриваються у третю позицію. Цю позу танцівники фіксують протягом 4-х тактів.

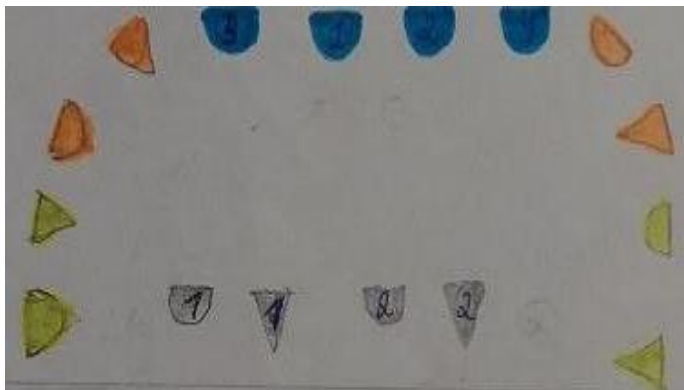
47 мал

149-152 такт

149 такт представник Центральної України в лінії беруться за руки на початок такту піднімають їх стімко вгору і виконуть **Рух №6** з правої ноги, потім з лівої.
150 такт повторюють рух з такту 149 просуваючись вперед.
151-152 такт хлопці приймають мужню позу: ноги по широкій 2 позиції, долоні в кулаках на талії, корпус розвернутий у 2 точку, погляд спрямований вперед. Дівчатка оббігають партнера через перед, руки відкривать у 2 позицію і виконують 4 рази **Рух №6** з правої ноги починаючи.
Інші виконавці 149-152 такт імпровізуючи представники Буковини та Закарпаття рухаються на задані точки у півколо, і всі разом роблять плескання у долоні із-за такту.

48 мал

153-156
такт

Представники Центральної України:

153-154 такт дівчата роблять тинок маленький з правої ноги, 4 рази, по два на 1 такт, з правою ногою руки відкривають у другу позицію, з лівою закривають.

Хлопці на початок 153 такт хлопець №1 праву руку відкриває у третю позицію ліву у другу, хлопець №2 навпаки. Обидва виконують вірьовочку з правої ноги 4 рази на 1 такт.

154 такт продовжують виконувати вірьовочку.

155 такт дівчата роблять 2 голубці одинарних починаючи з правої ноги.

156 такт виконують 4 вірьовочки з правої ноги. Руки на талії.

Хлопці на 155 такт роблять маленький млинець до центру №1 поворот вліво, №2 вправо. Хлопець №1 ліву руку відкриває наприкінці повороту у 3 позицію, хлопець №2 праву.

156 такт фіксують позу.

Інші виконавці на 153-156 такт виконують маленький тинок з правої ноги, 2 тинка на 1 такт. В сумі 8 тинків.

49 мал

157-168
такти

Представники Центральної України:

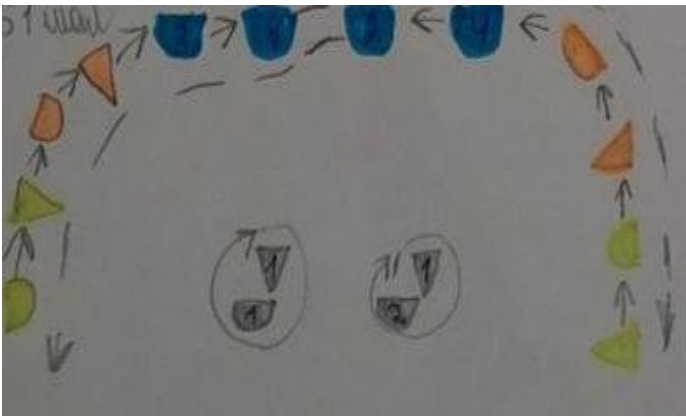
157 такт дівчатка з правої ноги виконують вихилясник з вигинанням ноги, руки на талії.

158 такт низький тинок з лівої ноги, з правої.

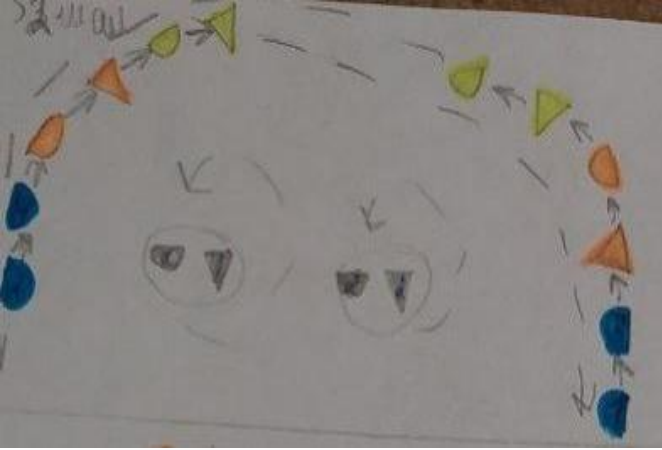

159 такт дівчина №1 біжить право позаду, №2 вліво попереду. Бігунець з правої ноги, з лівої. В сумі два бігунця.

160 такт на «раз, два» дівчина №1 робить млинець через ліве плече, №2 через праве. На «три, чотири» по шостій позиції приймають позу «1» пальці повернуті у 8 точку, а

	<p>корпус у 2, у дівчина «2» навпаки. Руки відкриті у 2 позицію.</p> <p>Хлопці 157-158 такт №1 виконує з правої, №2 з лівої низький тинок, руки на талії в кулаках. Два тинка на 1 такт.</p> <p>159-160 крокують до центру з носка №1 з правої ноги, №2 з лівої. 2 кроки на 1 такт</p> <p>157-160 такт інші виконавці виконують віршовочку починаючи з правої ноги, руки на талії, похитують головою право-вліво. 16 разів, 8 з правої, 8 з лівої.</p> <p>161-164 такт дівчина №1 робить припадання на праву ногу рухаючись вліво, дівчина №2 робить припадання на ліву ногу рухаючись вправо. 2 припадання на 1 такт. 8 припадань в сумі. Поступово рухаючись відкривають руки у 2 позицію і утримують до кінця виконання припадання.</p> <p>161-162 такт хлопці виконують бокову присядку починаючи з правої ноги. Два раз на один такт. В сумі 4 присядки, по 2 з кожної ноги.</p> <p>163-164 такт хлопці роблять 4 високих чоловічих тинки в повороті з правої ноги.</p> <p>Інші виконавці 161 такт роблять тур де форс вліво і відкривають праву руку у 3 позицію, ліва на талії, погляд вліво</p> <p>162 такт фіксують позу.</p> <p>163 такт рухи з такту 161 але в іншу сторону, руки дзеркально.</p> <p>164 такт фіксують позу.</p> <p>165 такт на «раз, два» дівчина №1 робить тинок з правої ноги праву руку відкриває у 3 позицію, ліву у другу, №2 навпаки. На «три, чотири» тинок з іншої ноги руки закриваються.</p> <p>166 такт рухи повторюють з такту 165.</p>
--	---

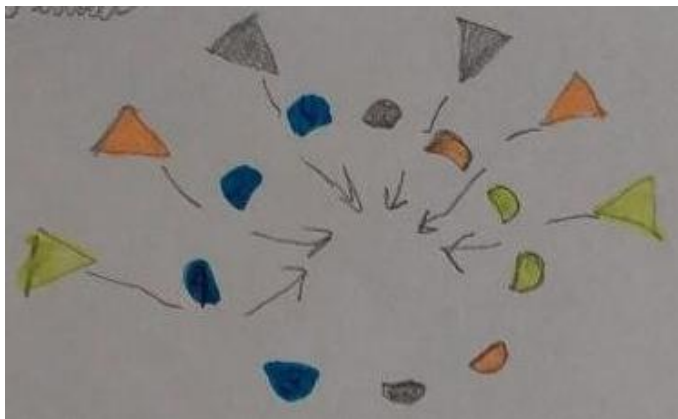
		<p>167-168 такт дівчатка №1, 2 виконують Рух №6 з правої ноги, руки відкривають у 2 позицію. Рухаються через центр до свого партнера і наприкінці 168 такт довертаються обличчям до глядача.</p> <p>165-166 хлопці №1,2 виконують високий голубець чоловічий з правої ноги, 1 голубець на 1 такт.</p> <p>167 такт роблять перекидне жете назад, удар рукою правою об підлогу.</p> <p>168 такт присядка.</p> <p>Всі інші виконавці 165-168 такт повторюють рухи з тактів 161, 162, 163, 164.</p>
<p>50 мал</p> 	<p>169-172 такт</p>	<p>Представники Центральної України:</p> <p>169 такт в парі роблять голубці маленькі одинарні, дівчатка з лівої ноги, хлопці з правої. Хлопець позаду стоїть правою рукою тримає праву руку дівчини, лівою ліву.</p> <p>170 такт повторюють рух з такт 169 але змінюють ноги.</p> <p>171-172 такт не розриваючи рук роблять маленькі галопи по колу 8 шт.. Повертаються за часовою стрілкою.</p> <p>В цей час 169-172 інші учасники сьїти всі разом утворюють півколо, виконують припадання. Руки поступово відкривають у 2 позицію та утримують.2 припадання на 1 такт. В сумі 8 шт.. Діляться навпіл та змінюються сторону півкола, ті що знаходяться на правій частині сцени походять попереду, починають кроки з правої ноги, учасники з лівої сторони починають з лівої ноги рух.</p>
<p>51 мал</p>	<p>173-176 такт</p>	<p>Представники Центральної України:</p> <p>173-174 такт роблять тинок в парі. Дівчина з правої ноги, хлопець з лівої. Права рука хлопця тримає ліву руку</p>

	<p>дівчини. Коли роблять перший тинок вільні руки відкривають у 3 позицію, коли другий тинок то на талію. 2 тинка на 1 такт. В сумі 4 тинки.</p> <p>175-176 такт роблять поворот в парі вліво. Виконують бігунець з правої ноги, потім з лівої. 2 шт на 1 такт, в сумі 4 шт. Хлопець правою рукою бере дівчину за талію, в свою ліву руку беру ліву руку дівчини, лікоть м'який, права рука дівчини в низькій 2 позиції, долонею вниз.</p> <p>173-176 такт інші учасники сьоїти повторюють рухи з такту 169,170,171,172. Змінюють напрямок руку та ногу з якої починають на протилежну. Траєкторія руху не змінюється.</p>
<p>52 мал</p> 	<p>177-178 такт</p> <p>Учасники виходять на загальний малюнок. Рухаються загально траєкторії на малюнку.</p> <p>177 такт дівчата починаючи з правої ноги роблять кроки на півпальцях руки відкривають у 2 позицію і стають спиною у коло. 8 кроків на 1 такт.</p> <p>178 такт дівчата роблять 4 припадання на праву ногу в повороті вліво, повертаються обличчям у коло. Паралельно беруться за руки підіймають їх вгору і опускають уже через центр кола згинаючи у ліктію.</p> <p>177-178 такт хлопці утворюють півколо, виконують припадання. Руки поступово відкривають у 2 позицію та утримують. 2 припадання на 1 такт. В сумі 4 шт.. Діляться навпіл та змінюють сторону півкола, ті що знаходяться на правій частині сцени походять попереду, починають кроки з правої ноги, учасники з лівої сторони починають з лівої ноги рух.</p>
<p>53 мал</p>	<p>179 такт</p> <p>Дівчата роблять 4 припадання на праву ногу рухаючись по колу, обличчям в центр кола. Руки кладуть на талію одна</p>

		<p>одній, легенький перегин корпусу назад під лопатками погляд вправо. Хлопці рух з такту 177 лише змінюють ногу на яку роблять припадання та напрямом руху зворотній.55</p>
<p>54 мал</p>	<p>180 такт</p>	<p>Дівчата спинами із кола розходяться починають з правої ноги 3 кроки на півпальцях і поворот через праве плече на 1/2 кола. Хлопці продовжують рух 179 такту.</p>

55 мал

181-184
такт

Дівчата:

181 такт на «раз, два» переступчик на ліву ногу, виводимо її вперед на всю стопу, руки у 4 арабеску ліва вперед, корпус нахилений до лівої ноги. На «три, чотири» припадання на ліву ногу, права рука йде на намисто, ліва опускається у підготовче положення, погляд на кисть лівої руки.

182 такт на «раз, два» припадання на праву ногу в повороті 2 шт, руки відкриваються у 2 позицію. На «три, чотири» 2 реліве по 5 позиції права нога попереду. Руки вбираються на потилицю (за вінок). Голова робить два похитування вправо та вліво.

183 такт два тинка починаючи з правої ноги на високих півпальцях, руки підіймаються до третьої позиції, аляндже.

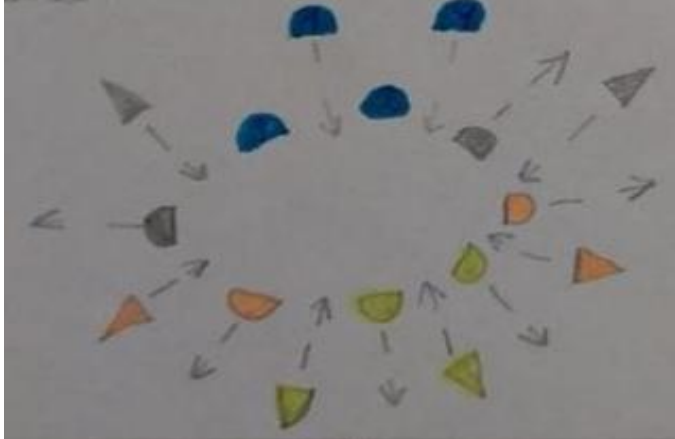

184 такт поворот низький млинець із кола, за правим плечем, руки вздовж корпусу.

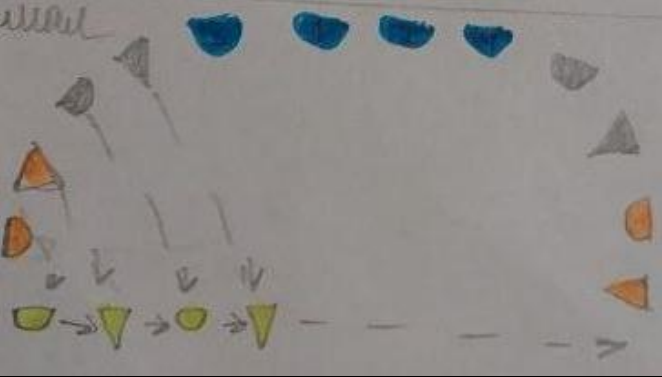

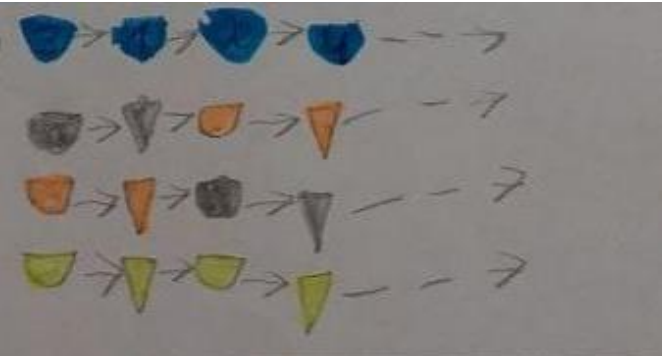
Хлопці:

181 такт роблять тур де форс вліво, вага на правій нозі, ліва відкрита на носок вбік. Відкривають праву руку у 3 позицію і закладають за папаху, ліва у кулаку на талії.

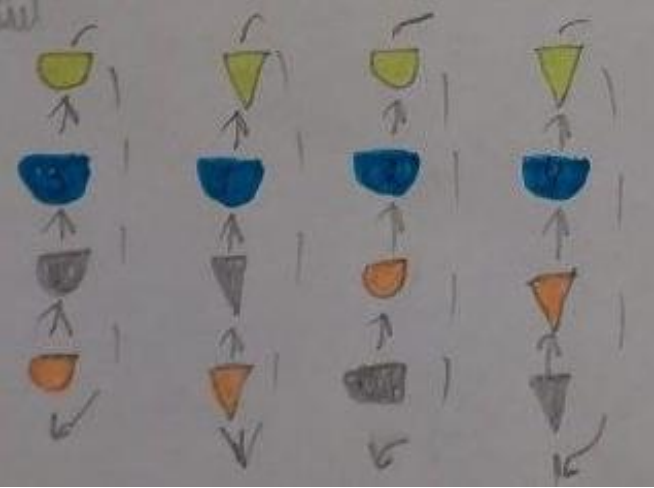
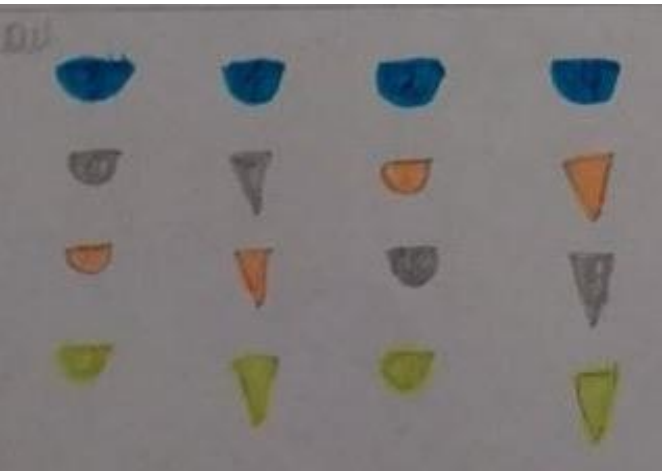
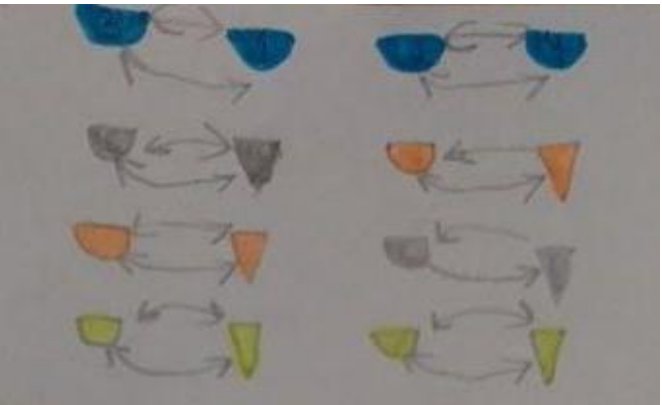
182 такт повторюю рухи з такту 181, але в інший бік.

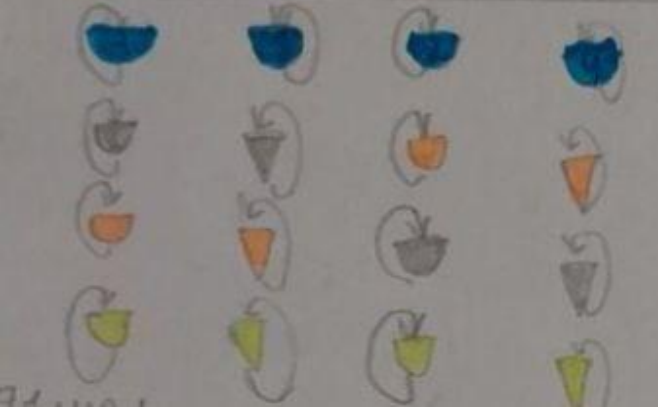

183 такт на «раз, два» крок на праву ногу вперед, вага тіла на правій нозі, ліва позаду на носку руки відкривають у 3 позицію. На «три, чотири» два кроки в центр кола та доворот через праве плече спиною із кола.

<p>56 мал</p> 	<p>185-188 такт</p>	<p>Дівчата виконують бігунець з правої ноги, руки відкривають у 2 позицію і утримають її, погляд і голова розвернуті у напрямку руху. 2 бігунця на 1 такт. Хлопці також виконують бігунець з правої ноги, але рухаються у іншому напрямку, руки з'єднані в долонях між хлопцями і підняті вгору. 2 бігунця на 1 такт.</p>
<p>57 мал</p> 	<p>189 такт</p>	<p>Дівчата рухаються в коло бігунцем спиною з правої ноги, руки вздовж корпусу. 2 бігунця на 1 такт. Хлопці рухаються із кола також бігунцем з правої ноги і відкривають руки в 3 позицію. 2 бігунця на 1 такт.</p>
<p>58 мал.</p> 	<p>190 такт</p>	<p>Дівчата рухаються із кола бігунцем з правої ноги і відкривають руки в 3 позицію. 2 бігунця на 1 такт. Хлопці рухаються в коло бігунцем спиною з правої ноги, руки закривають на талії в кулаки. 2 бігунця на 1 такт.</p>
<p>59 мал.</p> 	<p>191-192 такт</p>	<p>Танцівники розбігаються бігунцем з правої ноги, руки відкривають у 2 позицію. 2 бігунця на 1 такт.</p>

<p>60 мал</p> 	<p>193-194 такт</p>	<p>Представники Закарпаття бігунцем з правої ноги рухаються у ліву сторону однією лінією, обличчя до глядача. Один одного тримають за руки, виконавці, що стоять по краях руки забирають на талію, дівчата в долоню, хлопці в кулак. Інші представники виконують бігунець з правої ноги на місця, руки на талії. 2 бігунця на 1 такт.</p>
<p>61 мал</p> 	<p>195-196 такт</p>	<p>Представники Закарпаття рухаються у зворотному напрямку, підхопивши представників Буковини та Центральної України. Бігунцем з правої ноги у праву сторону. Інші представники виконують бігунець з правої ноги на місця, руки на талії. 2 бігунця на 1 такт.</p>
<p>62 мал</p> 	<p>197-198 такт</p>	<p>Представники Закарпаття, Центральної України та Буковни рухаються у зворотному напрямку, підхопивши представників Буковини та Центральної України з іншого боку. Бігунцем з правої ноги у ліву сторону. Інші представники виконують бігунець з правої ноги на місця, руки на талії. 2 бігунця на 1 такт.</p>
<p>63 мал</p> 	<p>199-200 такт</p>	<p>Всі виконавці рухають бігунцем з правої ноги. 2 бігунця на 1 такт.</p>

<p>64 мал</p>	<p>201-202 такт</p>	<p>Всі танцівники виконують бігунець починаючи з правої ноги. 2 бігунця на 1 такт. Ті хто рухається вперед на «раз» 201 такту руки піднімає у 3 позицію. Інші учасники тримають руки на талію.</p>
<p>65 мал</p>	<p>203-204 такт</p>	<p>Всі танцівники виконують бігунець починаючи з правої ноги. 2 бігунця на 1 такт. Ті хто рухається вперед на «раз» 203 такт руки піднімає у 3 позицію. Ті хто стояв у першій лінії та тримав руки 3 позицію – закривають їх на талію. Інші учасники тримають руки на талію.</p>
<p>66 мал</p>	<p>205-206</p>	<p>Всі танцівники виконують бігунець починаючи з правої ноги. 2 бігунця на 1 такт. Ті хто рухається вперед на «раз» 205 такту руки піднімає у 3 позицію. Ті хто стояв у першій лінії та тримав руки 3 позицію – закривають їх на талію. Інші учасники тримають руки на талію.</p>

<p>67 мал.</p> 	<p>207-208 такт</p>	<p>Всі танцівники виконують бігунець починаючи з правої ноги. 2 бігунця на 1 такт. Ті хто рухається вперед на «раз» 207 такту руки піднімає у 3 позицію. Ті хто стояв у першій лінії та тримав руки 3 позицію – закривають їх на талію. Інші учасники тримають руки на талію.</p>
<p>68 мал</p> 	<p>209-214 такт</p>	<p>209 такт «на «раз два» підскок на праву ногу, ліва на пасе біля коліна виворітно, руки відкриваються у 3 позицію. На «три, чотири» біг на праву ногу, на ліву, п'ятки тягнуться у напрямку сідниць, руки закриваються на талію. 210 такт 4 біги з правої ноги, п'ятки тягнуться у напрямку сідниць. Руки на талії. 211-212 такт повторюють рухи з тактів 209-210, але починають з іншої ноги. 211-212 такт підбивка починаючи з правої ноги. Руки відкриваються у 3 позицію. 2 підбивки на 1 такт, в сумі 4 рази.</p>
<p>69 мал</p> 	<p>215-216 такт</p>	<p>215 такт на «раз, два» ті хто рухаються право роблять 1 галоп право, попереду. руки відкривають у 2 позицію. На «три, чотири» вага тіла на правій нозі, ліва стоїть виставлена сторону на носок. Ті хто рухаються вправо роблять це позаду і з іншої ноги. 216 такт повертають на свої місця рух починаючи з іншої ноги, траєкторія незмінна.</p>

<p>70 мал</p> 	<p>217-218 такт</p>	<p>Бігунець з правої ноги у заданих напрямках, ті хто роблять оберт вправо праву руку відкривають у 3 позицію ліву у 2 позицію. Ті хто роблять оберт вліво навпаки.</p>
<p>71 мал</p> 	<p>219-220 такт</p>	<p>219 такт дівчата виконують тинок з правої ноги, руки відкриваємо у 2 позицію, потім з лівої руки закриваємо на таліє. В сумі два тинка. 220 такт один тинок з правої ноги руки відкриваємо у 2 позицію і обертас український у право, права рука вбирається за вінок, ліва на талію Хлопці 219 такт на «раз, два» сідають на ліве коліно, праву руку відкривають у 3 позицію, ліву у 2 позицію, корпус направлений у 2 точку, погляд на дівчину. На «три, чотири» утримують позу. 220 такт на «раз, два» продовжують утримувати позу. На «три, чотири» піднімаються з коліна, вирівнюють корпус руки на талії в кулаках.</p>
<p>72 мал</p> 	<p>221-224 такт</p>	<p>221-223 такт всі виконавці виконують вірвовочку починаючи з правої ноги. 4 шт на такт, в сумі 12 вірвовочок – 6 з правої, 6 з лівої ноги. 221 такт на «раз» піднімають руки в 3 позицію лінія №4, на «три» - лінія №3. 222 такт на «раз» лінія №2 піднімає руки у 3 позицію. На «три» лінія №1. 223 такт всі 4 лінії утримують руки у 3 позиції. 224 такт на «раз, два» два біги починаючи з правої ноги, руки опускаються вздовж корпусу, погляд до низу. На «три» підбивка правої ноги що попереду, виворітно, руки поступово через 1 позицію піднімаються у 3. На «4» вага тіла остаточно на правій нозі, ліва позаду витягнута на носку, руки остаточно дійшли 3 позиції, з акцентом, і голова також піднімається акцентовано.</p>

ВИСНОВКИ

Результатом творчого дослідження стала хореографічна сюїта «Україна – єдина!», яка розроблена і створена автором самостійно, на основі лексики українського народно-сценічного танцю, враховуючи регіональні особливості виконання танцювальних рухів різних етнічних районів України. Сюїта включає в себе різножанрові танці, що розкривають традиційну танцювальну культуру нашої країни, а саме буковинський танець, волинську польку, закарпатський танець «Рахівчанка» і незмінний український танець «Гопак». Народне хореографічне мистецтво нашої країни безмежне і неосяжне, воно включає в себе тисячі цікавих, унікальних, неповторних танців зі своєю тематикою, композиційною побудовою, формою та змістом.

Нажаль, в зв'язку з обмеженням в часі тривалості хореографічної сюїти, автор не зміг представити в номері більшу кількість самобутніх танцювальних зразків, які б змогли глибше занурити глядача в національне багатство української хореографії.

В роботі досліджено хореографічну культуру України, її розподіл за регіонами, визначено особливості виконання деяких регіональних танців, проаналізовано їх характерні спільні та відмінні риси, розглянуто історико-етнографічне питання виникнення та розвитку українських побутових танців, визначено їх розподіл за жанрами, тематичні ознаки. Проаналізовано роль відомих фольклористів, дослідників, мистецтвознавців, що присвятили своє життя вивченню, збагаченню, збереженню та популяризації українського національного хореографічного мистецтва та залишили по собі безцінний скарб для нащадків.

Хореографічна сюїта створена як самостійний завершений твір, що складається з п'яти танцювальних частин, які, в свою чергу, представляють собою окремі закінчені танцювальні номери і можуть бути використані в репертуарі самодіяльних хореографічних колективів, або танцювальних

гуртків. При цьому будь яка частина сюїти може бути лексично і композиційно доповнена, збільшена кількістю виконавців і представлена самостійним танцювальним твором.

Сюїта може репрезентувати українське хореографічне мистецтво як на сценічних майданчиках нашої країни, так з успіхом представляти Україну за кордоном. Вона буде зрозумілою для будь якої глядацької аудиторії, для всіх вікових категорій та абсолютно всіх верств населення.

Найскладнішим при виконанні творчого проєкту стала розробка лексичного матеріалу, який потребував ґрунтовного вивчення, опрацювання, визначення відповідності танцювальних рухів певному регіональному танцю, закріплення базових знань, прищеплених під час навчання, особливо з дисципліни «Теорія та методика викладання українського народно-сценічного танцю».

Вважаємо, що поставлена мета бакалаврської роботи досягнута, завдання виконано успішно і результативно.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Апанович А. М. Розповіді про запорозьких козаків. Київ : Дніпро, 1991. 335 с.
2. Аркан – гуцульський танець ініціації. URL: <https://chas.cv.ua/history/65530-%D0%B0%D1%80%D0%BA%D0%B0%D0%BD-%D0%B3%D1%83%D1%86%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B5%D1%86%D1%8C-%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%86%D1%96%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97.html> (дата звернення: 14.10.2022).
3. Боримська Г. Самоцвіти українського танцю. Київ : Мистецтво, 1971. 132 с.
4. Василенко К. Ю. Український танець : підручник. Київ : ІПКПК, 1997. 282 с.
5. Верховинець В. М. Теорія українського народного танцю. 5-те вид., допов. Київ : Муз. Україна, 2008. 147 с.
6. Вовк Х. К. Студії з української етнографії та антропології. Київ : Мистецтво, 1995. 335 с.
7. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис. Київ : Оберіг, 1991. Т. 2. 448 с.
8. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис. Київ : Оберіг, 1991. Т. 1. 456 с.
9. Грушевський М. С. Історія України-Руси. Т. 1. Київ : Наукова думка, 1991. 432 с.
10. Гуменюк А. Українські народні танці. Київ : АН УРСР, 1962. 360 с.
11. Гутник І. Танцювальна сюїта та специфіка її постановки в народно-сценічному танці // Теорія та методика викладання фахових дисциплін : зб. наук.-методич. пр. кафедри народної хореографії / Київ. нац. ун-т культури і

мистецтв.Київ : ТОВ «Аванпост-Прим», 2014. С.22–33.

12. Забута Б. І. Музичне забезпечення хореографічних постановок : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Рівне : Волинські обереги, 2011. 194 с.

13. Зубатов С. Методика викладання українського народного танцю. Другий рік навчання : підручник. Київ : Ліра-К, 2018. 416 с.

14. Зубатов С. Методика викладання українського народного танцю. Перший рік навчання : підручник. Київ : Ліра-К, 2017. 376 с.

15. Історія української культури / ред. І. Крип'якевич. Київ : Либідь, 1994. 656 с.

16. Колногузенко Б. М. Види мистецтв і хореографії : [метод. посіб.]. Харків, 2014. 319 с.

17. Колногузенко Б. М. Одиночний танець у народній хореографії // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матеріали міжнар. наук. конф. (26-27 листоп. 2020 р.) / М-во культури та інформ. політики України, М-во освіти і науки України, Харків. держ. акад. культури, Нац. акад. мистецтв України. Харків, 2020. С. 377–378.

18. Колногузенко Б. М. Основи танцювальної композиції : навч. посіб. з курсу «Постановка танцю в спектаклі». Харків : ХДАК, 1997. 49 с.

19. Колногузенко Б. М. Хореографічна композиція : метод. посібник з курсу «Мистецтво балетмейстера». Харків : ХДАК, 2018. 208 с.

20. Кривохижа А. М. Роздуми про мистецтво танцю. Записки балетмейстера. Кіровоград : Центрально-Українське видавництво, 2012. 172 с.

21. Культура. Особливості розвитку українського етносу // Освіта.UA : сайт. URL: [http:// https://osvita.ua/vnz/reports/culture/10806/#:~:text](http://https://osvita.ua/vnz/reports/culture/10806/#:~:text) (дата звернення: 08.11.22).

22. Литвиненко В. А. Зразки народної хореографії : підручник. Київ : Альтерпрес, 2008. 467 с.

23. Макаручук С. А. Історико-етнографічні райони України : навч. посібник.

Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 352 с.

24. Михайло Васильович Мерлянов та його хореографічна композиція « Ми з Миколаївщини!»URL:<https://youtu.be/gJQpq6Tn8cI>;

25. Мостова І. С. Особливості формування танцювального канону народних танців населення Слобожанщини // Культура України : зб. наук. пр. / М-во культури, молоді та спорту України, Харків. держ. акад. культури. Харків : ХДАК, 2019. Вип. 65. С. 98–106.

26. Моця О. П. Давньоруська народність // Український історичний журнал. 1990. № 7. С. 3–13.

27. Моця О. П. Самоідентифікація східних слов'ян у часи Русі // Український історичний журнал. 2015. № 1. С. 4.

28. Павло Вірський / упоряд.: Ю. В. Вернигор, Є. І. Досенко. Вінниця : Новий шлях, 2012. 320 с.

29. Павло Павлович Вірський та його композиція – «Ми з України!»URL:https://www.youtube.com/watch?v=eEh8_IU6Biov;

30. Павло Павлович Вірський та його сюїта – «Карпати»URL:<https://www.youtube.com/watch?v=uVBXLaUeLUk> ;

31. Павло Павлович Вірський та його сюїта – «Циганська сюїта»URL:<https://www.youtube.com/watch?v=MYaeDg3S360>;

32. Рехвіашвілі А. Ю., Білаш О. С. Мистецтво балетмейстера : навч. посіб. Київ : КНУКіМ, 2017. 152 с.

33. Семенов Ю. І. Народ, етнос, нація // Філософія і суспільство. 2013. № 1. С. 21–55.

34. Смирнов И. В. Искусство балетмейстера : учеб. пособие для студентов культ.-просвет. фак. вузов культуры и искусств. Москва : Просвещение, 1986. 192 с.

35. Стрижак О. Звідки походить назва «Україна» // Наука і суспільство. Вип. 20. Київ, 1986. С. 12-34.

36. Тітов В.С. Народні подільські танці : навчально-методичне видання. Хмельницький, 2000. 151 с.

37. Українське народознавство : навч. посіб. / ред. С. П. Павлюк. Київ : Знання, 2006. 568 с.

38. Шабаліна О. М. Асистентсько-балетмейстерська практика : робоча програма навч. дисципліни, освіт. програма «Сучас. хореогр.», галузь знань 02 «Культура і мистецтво», спец. 024 «Хореографія», ф-т хореогр. мистецтва / М-во культури України, Харків. держ. акад. культури, Каф. сучас. та бал. хореогр. ; [розроб. Шабаліна О. М.]. Харків : ХДАК, 2018. 11 с.

39. Шабаліна О. М. Пластичність. Мова. Тіло : монографія / Олена Шабаліна ; М-во культури України, Харків. держ. акад. культури. — Харків : ХДАК, 2018. — 192 с. — Бібліогр.: с. 160–183.

40. Шабаліна О. М. Розвиток українського хореографічного мистецтва на початку ХХ ст.: джерела та тенденції // Вісн. Львів. нац. акад. мистецтв : [зб. наук. пр.]. Львів, 2016. Вип.28. С. 263–273.

41. Шабаліна О. М. Український контемпорарі як засіб комунікації // Problems and Prospects of territories' socio-economic development : proc. of the 6 th international sci. conf., April20–23,2017/ The Academy of Management and Administration in Opole (Poland) [et al.]. Opole, Poland, 2017. С. 215–216.

42. Шабаліна О. М. Розвиток творчого потенціалу майбутніх фахівців мистецьких дисциплін як фактор їх професійної самореалізації : колект. монографія / [Світлана Соломаха..., Олена Шабаліна та ін.] ; М-во освіти і науки України, Бердян. держ. пед. ун-т, Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. — Бердянськ : [Б.в.], 2019. — 361 с.

43. Шабанова Ю. О., Тарасова Н.Ю., Дичковська О.Я. Історія української культури : навч. посібник. Дніпропетровськ, 2012. 141с.

44. Шевченко В. Т. Мистецтво балетмейстера в народно-сценічній хореографії : навч.-методич. посіб. Київ : ДАКККіМ, 2006. 184 с.

45. Schabalina O. M. Ukrainskie drogi rozwoju tańca nowoczesnego w latach 20. i 30. XXwieku. URL: <https://kulturaenter.pl/article/ukrainskie-drogi-rozwoju-tanca-nowoczesnego-w-latach-20-i-30-xx-wieku/> (дата звернення: 18.09.2022).

ДОДАТКИ

Жіночий та чоловічий костюми Наддніпрянщини

Жіночий та чоловічий костюми Буковини

Жіночий та чоловічий костюми Закарпаття

Жіночий костюм Волині